

**LAPSEN KOKEMA VÄKIVALTA -
KUVAILEVA KIRJALLISUUSKATSAUS**

Pia Röntynen
Kandidaatintutkielma
Sosiaalityö
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2022

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos Kokkolan yliopistokeskus Chydenius / Avoin yliopisto
Tekijä Pia Röntynen	
Työn nimi Lapsen kokema väkivalta - kuvaileva kirjallisuuskatsaus	
Oppiaine Sosiaalityö	Työn laji Kandidaatintutkielma
Aika Kevät 2022	Sivumäärä 27 + 2

Tiivistelmä

Sosiaalityössä väkivallan uhreja ja tekijöitä voi kohdata millä tahansa sektorilla ja tällöin on merkityksellistä ymmärtää, millaisesta ilmiöstä on kyse. Työssäni lastensuojelun sosiaalityössä väkivalta on keskeinen ilmiö. Olen mukana Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen Barnahus- hankkeen osahankkeessa. Hankkeen tarkoitus on tehostaa lapsiin kohdistuvien väkivaltaepäilyjen selvitysprosesseja sekä väkivaltaa kokeneiden lasten tukea ja hoitoa.

Tämän kandidaatintutkielman tarkoitus oli tutkia lapsen kokemaa väkivaltaa. Tutkielma toteutettiin laadullisen tutkimuksen menetelmin, kuvailevana kirjallisuuskatsauksena. Tutkielman keskeisinä käsitteinä ja teoreettisena viitekehystenä ovat lapsuus, vanhemmuus, lapsen oikeuksien sekä väkivallan käsitteet. Tutkimuskysymykseni olivat: ”millaista väkivaltaa lapset tutkimusten mukaan kokevat?” ja ”mitkä tekijät altistavat lasta väkivallalle?”. Aineisto koostuu yhteensä viidestä kotimaisesta ja kansainvälisestä lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa käsitelleistä artikkeleista. Aineiston analyysimenetelmänä on käytetty aineistolähtöistä sisällönanalyysia.

Tässä kirjallisuuteen perustuvassa kandidaatin tutkielmassa tarkastelen väkivaltaa lapsen näkökulmasta. Kandidaatintutkielman tulosten perusteella voitiin todeta, että lapset kokevat fyysistä ja henkistä väkivaltaa. Tutkimustulosten mukaan fyysinen väkivalta on lapsen fyysisen koskemattomuuden loukkaaminen ja lapsen satuttaminen. Aineiston analyysin mukaan se on käytännön tekoja, kuten tukistamista, lyömistä, perushoidon laiminlyöntiä ja seksuaaliväkivaltaa. Fyysinen väkivalta voi alkaa jollain pieneltä tuntuvalta teolla ja tilanteen edetessä se voi raaistua.

Tutkimustulosten mukaan henkinen väkivalta tarkoittaa lapsen alistamista. Aineiston analyysi osoitti sen näyttäytyvän nimittelynä ja haukkumisena, uhkailuna, riitelynä ja nöyryyttämisenä. Lasta väkivallalle altistavat tekijät jakaantuivat kolmeen luokkaan. Ensimmäinen luokka oli väkivallan kokijaan liittyvät asiat, jolla tässä tarkoitettiin lapsen pitkäaikaissairautta ja hänen käytöstään. Toinen luokka oli väkivallan tekijään liittyvät asiat, joita olivat vanhemman psyykinen vointi, väsymys ja stressi, päihderiippuvuus, sosioekonominen asema sekä ylisukupolvisuus. Kolmas luokka oli arjen rutiinien sujumattomuus, johon kuuluivat ongelmat perheenjäsenien välisissä vuorovaikutussuhteissa sekä vanhempien tekemät arjen ratkaisut.

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että lapsen kokemaa väkivaltaa on moniulotteista ja osin vaikeasti tunnistettavaa. Vanhemman tekemä fyysinen väkivalta vaihtelee vakavuudeltaan ja se aiheuttaa lapsille paljon erilaista kärsimystä. Nämä lapsen kehossa näkyvät jäljet vaihtelevat naarmuista murtumiin. Lapsen kokemuksen väkivallan ehkäisytyössä tärkeintä on antaa vanhemmalle tukea ja vahvistusta hänen vanhemmuutensa taitoihin. Tämän kandidaatintutkielman perusteella on mahdollista lisätä laaja-alaista ymmärrystä lasten kokemasta väkivallailmiöstä ja siihen liittyvistä tekijöistä. Kandidaatintutkielman tuottama tieto voi hyödyttää sosiaalityön asiakastyötä tekeviä lisäämällä tietoa lapsiin kohdistuvasta väkivallasta. Tiedon avulla pystytään tunnistamaan väkivaltaa entistä enemmän ja kiinnittämään huomiota lapseen sekä hänen hyvinvointiinsa huomioiden samalla perheen kokonaistilanne.

Asiasanat lapsuus, lapsen oikeus, vanhemmuus, kaltoinkohtelu, kuritusväkivalta, lapsen pahoinpitely ja väkivalta

Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto

Muita tietoja: Ohjaaja YTM Mira Välimaa

KUVIOT

KUVIO 1	Lapsen kokema väkivalta	16
KUVIO 2	Lasta väkivallalle altistavat tekijät	20

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	LAPSUUS JA VANHEMMUUS	3
2.1	Lapsuus ikävaiheena ja lapsen tarpeet	3
2.2	Vanhemman kasvatustehtävä	4
3	TURVALLINEN LAPSUUS	6
3.1	Lapsen oikeus turvalliseen lapsuuteen.....	6
3.2	Väkivalta kasvatuksessa.....	7
3.3	Sosiaalitoimi perheen tukena	10
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	11
4.1	Tarkoitus ja tutkimuskysymykset	11
4.2	Kuvaileva kirjallisuuskatsaus.....	12
4.3	Aineiston valinta ja rajauskriteerit	12
4.4	Aineiston kuvaus ja analysointi.....	13
4.5	Tutkimuksen eettisyys.....	15
5	TUTKIMUSTULOKSET.....	16
5.1	Lapsen kokema väkivalta	16
5.1.1	Fyysinen väkivalta	17
5.1.2	Henkinen väkivalta	18
5.2	Lasta väkivallalle alistavat tekijät	19
5.2.1	Väkivallan kokijaan liittyvät asiat.....	20
5.2.2	Väkivallan tekijään liittyvät asiat.....	21
5.2.3	Arjen rutiinien sujumattomuus	23
6	JOHTOPÄÄTÖKSET.....	24
7	POHDINTA.....	28
	LÄHTEET	31

LIITTEET

LIITE 1 TUTKIMUKSEN AINEISTON KUVAUS

1 JOHDANTO

”Joka kuritta kasvaa, se kunniatta kuolee”, todetaan vanhassa suomalaisessa sananlaskussa. Pohdin, mitä tuolla kansanviisaudella onkaan haluttu aikoinaan viestittää. Ehkä sitä, että kurittaminen olisi yhtä kuin lapsen kasvattaminen. Näin on ehkä aiemmin ajateltu, mutta vanhempien kuritusoikeus poistettiin Suomen laista vuonna 1979. Laki, jossa kiellettiin lasten ruumillinen kurittaminen tuli voimaan vuonna 1984 (Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 1983/361). Vuosisatojen kuluessa näkemys kasvatustieteen menetelmistä on vaihdellut, ja nykyään 39 valtiota on kieltänyt lapsen kohdistuvan kuritusväkivallan käytön (Yleissopimus lapsen oikeuksista.)

Väkivallan eri muodot ovat suuri riski lapsen terveydelle ja hyvinvoinnille, toisinaan jopa lapsen hengelle. Väkipalvalla ilmiönä on haastava ja vaikeasti lähestyttävä. Käsitteiden käyttö ei ole vakiintunut ja lasten kokemaa väkipalvalla voidaan tutkimuksissa nimittää esimerkiksi lapsen ruumiilliseksi kurittamiseksi, kuritusväkivallaksi, pahoinpitelyksi tai kaltoinkohteluksi. (Hyvärinen, 2017, 26–27.) Tiedetään kuitenkin, että väkipalvalla ei edistä lapsen kasvua ja kehitystä (Kytölä, 2021, 15–19.) Ensisijaisesti vastuu lapsen turvallisuudesta huolehtimisesta kuuluu hänen vanhemmilleen, mutta joissain tapauksissa yhteiskunta joutuu puuttumaan perheen tilanteeseen (Hurskainen ym., 2019, 10.)

Työssäni lastensuojelun sosiaalityössä väkipalvalla on keskeinen ilmiö. Sosiaalityöntekijöiden tavoitteena on tunnistaa paremmin lapsiin kohdistuvaa väkipalvalla sekä löytää keinoja toimia väkipalvallaepäilytilanteessa. Olen mukana Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen Barnahus-hankkeen osahankkeessa. Hankkeen tarkoitus on tehostaa lapsiin kohdistuvien väkipalvallaepäilyjen selvitysprosesseja sekä väkipalvalla kokeneiden lasten tukea ja hoitoa. Valitsin kandidaattitutkielman aiheeksi lapsen kokeman väkipalvalla, koska koen tärkeäksi tutustua väkipalvalla ilmiöön tarkemmin.

Tässä kirjallisuuteen perustuvassa kandidaattitutkielmassa tarkoitus oli tutkia lapsen kokemaa väkipalvalla. Tutkimuskysymykseni ovat: ”millaista väkipalvalla lapset tutkimusten mukaan kokevat?” sekä ”mitkä tekijät altistavat lasta väkipalvalla?” Pää-

dyin tutkimaan aihetta sen ajankohtaisuuden vuoksi. Lasten kokema väkivalta nousee ajoittain esille uutisissa ja on vaiettu, mutta erityisen puhuttava aihe. Koronaviiruksen aiheuttaman poikkeustilan vuoksi lapsiin kohdistuva väkivalta on jäämässä aiempaa useammin tunnistamatta. Koronakriisin jälkihoidossa on panostettava edistämään väkivallatonta lapsuutta. Siksi on tärkeää tunnistaa lapsen väkivallalle altistavat tekijät. Rajasin tämän tutkielman käsittelemään tilanteita, joissa oma vanhempi tai vanhempaan rinnastettava henkilö tekee lasta kohtaan väärin altistaen lapsen väkivallalle.

Tämä kandidaatintutkielma koostuu kuudesta luvusta. Johdannon jälkeen käyn läpi tutkielman teoreettisen viitekehyksen, jossa käsittelen lapsuutta ikävaiheena ja lapsen tarpeita, vanhemman kasvatustehtävää, lapsen oikeutta turvalliseen arkeen, väkivaltaa kasvatuksessa sekä sosiaalitoimen tukea. Luvussa neljä esittelen tutkielman prosessin, tarkoituksen ja toteuttamisen. Viidennessä luvussa esitän tutkimustulokset. Kuudennessa ja seitsemännessä luvussa esitän johtopäätökset ja pohdinnan.

Avainsanat: lapsuus, lapsen oikeus, vanhemmuus, kaltoinkohtelu, kuritusväkivalta, lapsen pahoinpitely ja väkivalta

2 LAPSUUS JA VANHEMMUUS

Ymmärtääkseen lapsiin kohdistuvan väkivallan merkityksiä, on ensin tarkasteltava lapsuuden ja vanhemmuuden käsitteitä. Tässä luvussa kerron, miksi lapsuus on tärkeä elämänvaihe ihmisen elämässä sekä vanhemman kasvatustehtävästä.

2.1 Lapsuus ikävaiheena ja lapsen tarpeet

Lapsuus on merkittävä ajanjakso. Se, millaista huolenpitoa lapsi silloin saa, vaikuttaa moniin asioihin lapsen tulevaisuudessa. Lapsi kasvaa ja kehittyy lähisuhteissa, ja on selvää, että niiden laadulla on valtava merkitys lapsen hyvinvointiin (Hurskainen ym., 2019, 6.) Jo syntyessään lapsi on oppimiskykyinen ja -haluinen. Lapsi kertoo omasta maailmastaan vanhemmalle äänin, sanoin, elein ja ilmein. Vanhempi oppii tuntemaan lastaan kuuntelemalla häntä sekä huomioiden lapsen yksilölliset tarpeet ja toiveet (Vilén toim., 2006, 11.)

Lapsen yksilölliset ominaisuudet, geneettinen perimä, perhe ja ympäristötekijät vaikuttavat lapsen kehitykseen. Saman perheen lapsilla on yhteinen perimä, mutta heidän kokemuksensa eivät ole samanlaisia. Kokemuksiin omasta perheestä vaikuttaa lapsen yksilöllisten ominaisuuksien lisäksi esimerkiksi sisarusten syntymäjärjestys, lapsen sukupuoli ja perheen sosioekonominen asema. Lapsessa yhteen kietoutuvat perimä ja ympäristön vaikutukset. Turvallinen ja hyväksyvä perushoito, suojeleminen liiallisilta ja vääriä ärsykkeiltä sekä toimiva vuorovaikutussuhde tukevat lapsen kasvua ja kehitystä oikeaan suuntaan (Pojjula, 2007, 147–148.)

Lapseksi katsotaan alle 18-vuotiaat henkilöt. Lapsen omat mahdollisuudet pitää huolta itsestään ovat rajoittuneet, ja sen vuoksi hän tarvitsee paljon tukea, hoivaa ja huolenpitoa vanhemmiltaan. Lapsen kasvuun ja kehitykseen kuuluu erilaisia vaiheita. Yksi tärkeimmistä vaiheista on säätelytaitojen harjoittelu. Säätelykykyä tarvitaan esi-

merkiksi uni- ja vuorokausirytmien ylläpitämisessä, nälän ja kylläisyyden tunteen erotamisessa sekä vireystilan itsesäätelyn apuna. Tämän lisäksi lapsi tarvitsee omien tunteidensa ja käytöksensä hallinnan taitoja (Sinkkonen & Korhonen, 2015, 191.)

Lapsuus sisältää eri vaiheita aina syntymästä, taaperoaajasta, lapsuudesta, koululaisuudesta nuoruuteen, toisen asteen opiskeluun ja orastavaan aikuistumiseen. Lapsi kasvaa vauhdilla, ja jokaiseen ikäkauteen kuuluu erilaisia kehitysvaiheita. (Mannerheimin lastensuojeluliitto, 2022.) Lapsen terve luottamus muihin ihmisiin alkaa kehittymään syntymästä lähtien, kun hän on vuorovaikutuksessa turvallisten ja kannustavien vanhempien kanssa. Lapsuuden aikana lapsi muodostaa käsityksen siitä, millainen on toimiva vuorovaikutussuhde toiseen ihmiseen ja miten hänen omat tarpeensa huomioidaan (Lasinen lapsuus, 2022.)

2.2 Vanhemman kasvatustehtävä

Lapsi on oman perheensä jäsen. Lapsiperheeseen kuuluu yksi tai kaksi aikuista ja lapsi tai lapsia. Perherakenteet ovat erilaisia. Yleisimpiä perhetyyppejä ovat ydinperheen lisäksi yksinhuoltajaperheet, uusperheet ja kahden samaa sukupuolta olevan vanhemman perheet (Vilén ym., 2006, 14–16.) Lapsi hyötyy vanhemman läsnäolosta. Siitä, ettei kenelläkään ole kiire minnekään. Lapselle riittää, kun vanhempi vain on hänen kanssaan. Vanhempi voi kysyä, mitä lapselle kuuluu ja kuuntelee vastauksen (Hansson & Oscarsson, 2006, 204.)

Vanhemman kasvatustehtävä on olla lapsen tukena lapsen oppiessa uusia taitoja. Rooli lapsen tunteiden säätelyn tukijana ei ole aina helppo, koska tunnesäätely on aluksi kehittymätön ja tarvitsee turvallisen ympäristön kehittyäkseen (Sinkkonen & Korhonen, 2015, 191.) Lapsen kehitystä tukevat mahdollisuudet, kun hän saa harjaantua aisteja, liikkua, tutkia luontoa sekä kommunikoida muiden ihmisten kanssa. Tiedetään, että muun muassa lapsen liian varhainen digimedioiden käyttö voi jopa estää tai häiritä lasta saavuttamaan erilaisia kehitystavoitteita ja esimerkiksi puheen kehitys voi viivästyä. Vanhemman tehtävä on suojella lasta erilaisilta ympäristön uhkatekijöitä ja vaaroilta (Glöckler, 2021, 17–18.)

Rajojen asettaminen on usein vanhemmuuden haasteellisempia tehtäviä. Jokainen lapsi on erilainen ja reagoi omalla tavallaan vanhemman asettamiin rajoihin. Toistuvat rutiinit tuovat lapselle arkipäiviin rytmiä ja lapselle ennakoitavuutta. Rutiinit myös helpottavat vanhemman arkea ja vähentävät vanhemman kokemaa stressiä. Päivittäin toistuva ruoka- ja unirythmi auttaa miellyttävän ilmapiirin syntymiseen, koska lapsi oppii tiedostamaan, mitä kotona tapahtuu seuraavaksi (Hansson & Oscarsson, 2006, 75–79.)

Arkipäivän kiireetön yhdessä olo tukee lapsen kommunikointi taitojen kehitystä. Kielen kehitys alkaa jo kohdussa ja jatkuu aktiivisena aina noin kuuteen ikävuoteen saakka. Kielen kehittymisen myötä lapsen mahdollisuudet ilmaista itseään lisääntyvät. Vanhempi voi tukea lasta normaalin puheen ja keskustelun lisäksi leikin ja musiikin keinoin sekä lukemalla lapselle erilaisia kirjoja. Sanojen merkitys täsmentyy ja syventyy lapselle, kun hän kuulee niitä arjen tilanteissa (Niemitalo-Haapola ym., 2020)

Lapsuus aikana perheitä kuormittavat monet eri tekijät ja nämä tekijät haastavat vanhemmuutta. Näillä kuormittavilla tekijöillä tarkoitetaan vanhempien kohtaamia tapahtumia, jotka vaikuttavat laaja-alaisesti koko perheen hyvinvointiin. Näitä tekijöitä ovat esimerkiksi vanhempien matala koulutustaso, pitkäaikainen toimeentulotuen saanti, vanhemmalle asetettu psykiatrinen diagnoosi ja muutokset perheolosuhteissa kuten vanhempien ero tai vanhemman kuolema. (Ristikari ym., 2018, 24)

3 TURVALLINEN LAPSUUS

Lapsella on oikeus hyvään arkeen, joka koostuu turvallisista ympäristöstä, huolenpidosta ja säännöistä. Tässä luvussa kerron lapsen oikeuksien sopimuksesta ja sen merkityksestä, väkivallasta kasvatuksessa ja sitä, kuinka sosiaalitoimi voi olla perheen tukena. Tutkimuksen kannalta on olennaista käydä läpi, mitä väkivalta tarkoittaa ja miten lapsen kokema väkivalta määritellään.

3.1 Lapsen oikeus turvalliseen lapsuuteen

Lapsella on oikeus eheään, terveeseen ja tasapainoiseen kasvuun ja kehitykseen. Näistä oikeuksista sovittiin Yhdistyneiden Kansakuntien (YK) yleiskokouksessa vuonna 1989, jolloin hyväksyttiin Lapsen oikeuksien sopimus. Suomessa sopimus tuli voimaan vuonna 1991. Sopimuksen mukaan kaikki ihmisoikeudet koskevat myös lapsia. Lapsen oikeuksien sopimuksen tavoitteena on luoda maailmasta lapsille sopiva paikka. Lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan kaikilla alle 18-vuotiailla lapsilla on oikeus erityiseen suojeluun ja huolenpitoon. Tilanteessa, missä lapsen oikeudet toteutuvat, jokainen lapsi voi elää hyvää elämää ja kasvaa turvallisessa ympäristössä (Yleissopimus lapsen oikeuksista.)

YK:n Lapsen oikeuksien yleissopimuksessa tunnustetaan, että kaikkialla maailmassa elää lapsia erityisen vaikeissa olosuhteissa ja on merkityksellistä huomioida myös nämä lapset. On tärkeää, että lapset, vanhemmat ja ammattilaiset tuntevat lapsen oikeuksien sopimuksen. Kun sopimus tunnetaan, on sitä helpompi noudattaa. Yhteiskunnassa eri viranomaiset seuraavat lapsen oikeuksien toteutumista ja heillä on erilaisia valvontarooleja. Lapsen oikeuksien sopimus jakaantuu kolmeen osaan. Ensimmäinen osa sisältää artiklat 1–41, toinen osa sisältää 42–45 ja kolmas osa sisältää

46–54. Sopimus yhdistää näkemyksen lasten hyvän elämän ja kasvun perusedellytyksistä. Toisinaan lapsen oikeudet eivät toteudu toivotulla tavalla ja tällöin lapsi ja hänen perheensä tarvitsevat ulkopuolisten apua (Lapsen oikeudet, 2022.)

Lapsiasiavaltuutetun kertomuksessa eduskunnalle (2022, 151–152) kansallisen lapsistrategian tiekartan taustalla ovat YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen neljä yleisperiaatetta. Nämä periaatteet ovat syrjimättömyys, lapsen edun ensisijaisuus, lapsen oikeus elämään, henkiinjäämiseen ja kehittymiseen ja lapsen osallisuus. Strategian visioksi nousivat:

- luoda Suomesta aidosti lapsi- ja perhemyönteinen yhteiskunta, jossa lapset otetaan huomioon kaikissa poliittisissa päätöksissä ja toiminnassa.
- tiedottaa lapsia heidän oikeuksistaan.
- turvata haavoittuvassa asemassa olevien lasten asema ja tunnistaa heidän tarpeensa aiempaa paremmin.

Lasten oikeuksia kunnioitetaan Suomessa aiempaa paremmin. Myös asenteet ovat osin muuttuneet: vanhemmat pitävät väkivaltaista kasvatusta vähemmän hyväksyttynä kuin muu väestö ja he myös kurittavat lapsia aiempaa sukupolvea vähemmän. Tästä huolimatta lapset joutuvat edelleen kuritusväkivallan uhreiksi. Vaikuttamis- ja tiedottamistyötä on jatkettava, jotta ymmärrys jokaisen ehdottomasta oikeudesta väkivallattomaan lapsuuteen saavuttaisi suomalaiset (Hyvärinen, 2017, 26–27.)

Valtioneuvoston julkaisussa (2021, 13 - 25) kerrotaan, että kansallinen lapsistrategian on tarkoitus luoda pohjan pitkäjänteiselle työlle lapsen oikeuksien toteuttamiseksi Suomessa. Strategian tavoitteena on vahvistaa lapsen oikeuksien toteutumista myös koronakriisin jälkihoidossa. Linjauksena on lasten suojelu väkivallalta. Tarkoitus on tehdä lapsiin kohdistuvan väkivallan vastaista työtä. Siinä työssä vahvistetaan vanhemmuustaitoja ja tuetaan vanhemmuutta siten, että lapsille vahingollisten kasvatustapojen tilalle tuodaan lapsen oikeuksia kunnioittavia valintoja. Osa laadittua lapsistrategiaa on Barnahus-mallin laajentaminen parantamaan väkivaltaa tai seksuaalista hyväksikäyttöä kokeneiden lasten asemaa. Lisäksi on tarkoitus kehittää toimivia käytäntöjä lapsiin kohdistuvien rikosepäilyjen tutkintaprosesseihin.

3.2 Väkivalta kasvatuksessa

Mannerheimin lastensuojeluliiton (2022) mukaan osa vanhemmista sallii väkivallan ja hyväksyy kurituksen osana kasvatusta. Kuritustilanteissa pieni lapsi voi saada vammoja, kun vanhempi käsittelee häntä kovakouraisesti. Johanna Hietamäki (2018, 11–13) kiinnitti tutkimuksessaan huomio pienten lasten vanhempiin ja erityisesti äiteihin, jotka olivat huolissaan malttinsa menettämisestä arjen ristiriitatilanteissa. Pientä osaa

vanhemmista huolestutti omat negatiiviset tunnereaktiot lastaan kohtaan ja lapsen kovakourainen rankaiseminen sekä oman parisuhteen väkivaltaisuus.

Lastensuojelun keskusliiton Kovemmin käsin -selvityksessä Essi Julin (2021, 11–12) tiivistää, että selvityksen mukaan lapsen kovakouraisesti tarttuneiden tai lasta retuuttaneiden henkilöiden osuus on kasvanut huomattavasti. Selvityksen saatujen tulosten myötä nousi esiin ajatus siitä, onko vanhempien kasvatutavoissa tapahtumassa muutos. Ovatko vanhemmat siirtymässä fyysisen väkivallan muodoista kuten tukistamisesta ja piiskaamisesta muihin fyysisen väkivallan muotoihin sekä väkivallalla uhkaamiseen, joka katsotaan henkiseksi väkivallaksi. Vanhempi voi arvioida kivun olevan haitallista lapselle, mutta sillä halutaan olevan lapsen käyttäytymistä muuttava vaikutus.

Paavilainen ja Pösö (2003, 75–76) tuovat esille, että väkivallalle altistuvat tai kohteena olevat ihmiset eivät yleensä itse hae apua tilanteeseensa. Lapsi ei usein ymmärrä, että heidän perheessään koettu väkivalta ei kuulu normaaliin lapsiperheen arkielämään. Lapsi ehkä ymmärtää kotona koetun tilanteen vääristymän, mutta hänellä ei ole keinoja puuttuja siihen. Väkivallan lisäksi perheessä voi olla monenlaisia muitakin haasteita. Tilanteissa, missä lapset ja nuoret tuovat ongelmiaan julki he joutuvat punnitsemaan, kenelle uskaltaa ja pystyy puhumaan vaikeista asioista. Lapsen kertoessa kokemastaan väkivallasta on aikuisen otettava se vakavasti ja haettava lapselle apua ja tukea.

Päivi Hirvelä (2021, 199) täsmentää, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuimme mukaan lapsen suojelu on lapsen kaltoinkohteluun puuttumista ja tilanteen tuomista viranomaisien tietoon. Ilman, että kolmas ihminen puuttuu asiaan, on väkivaltaa kokevan lapsen usein vaikea saada apua. On tärkeää, että ihmisillä on mahdollisuus perustelluin syin, tehdä ilmoitus viranomaiselle lapsen kohdistuvasta kaltoinkohteluepäilystä.

Kuritusväkivalta tarkoitti aiemmin lapsen ruumiillista kuritusta. Älä lyö lasta -toimintaohjelmassa täsmennetään, että kuritusväkivalta tarkoittaa tilannetta, jossa aikuinen käyttää fyysistä ylivoimaa aiheuttamaan lapselle kipua tai epämukavan olon. Kuritusväkivalta on Suomessa kielletty lailla ja se on lapsen kohdistuva pahoinpitelyrikos. Lapsen kokema väkivalta on ilmiönä vaativa sekä yhteiskunnallisesti, että yksilötasolla merkittävä. Lasten kokeman väkivallan määrittely on haastavaa sen moninaisuudesta johtuen (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2010, 16.)

Maailman terveysjärjestö eli WHO:n (World Health Organization) määritelmässä väkivallalla tarkoitetaan vallan, kontrollin tai fyysisen voiman tahallista käyttöä tai sillä uhkaamista siten, että tämä kohdistuu toiseen ihmiseen tai ihmisryhmään ja että tämä johtaa tai voi johtaa fyysisen tai psyykkisen vamman syntymiseen, kehityksen häiriytymiseen, perustarpeiden tyydyttymättä jäämiseen tai kuolemaan. Väkivalta ja-

otellaan kolmeen laajaan luokkaan väkivaltaisen teon suorittajan ominaisuuksien mukaan. Nämä luokat ovat: 1) ihmisen itseensä kohdistama väkivalta, 2) ihmisten välinen väkivalta ja 3) kollektiivinen väkivalta. Väkivalta on tahallista ja väkivaltaisten tekojen luonne on fyysinen, seksuaalinen, psyykkinen, perustarpeiden tyydyttämisen estäminen tai laiminlyönti (Krug ym., 2005, 21–23.)

Väkivaltaa jaotellaan monin perustein. Yksi jaotteluperuste on jako väestöryhmiin. Lapsiin kohdistuva väkivalta tarkoittaa tilannetta, jossa aiheutuu tai saattaa aiheutua lapselle fyysisiä vammoja tai vaarantaa hänen hyvinvointinsa, turvallisuuden, terveyden tai emotionaalisen kehityksen. Ihmisten välisissä väkivaltatilanteissa lapsia saattaa koskettaa lähisuhdeväkivalta. Se tarkoittaa tilannetta, jossa väkivallan tekijä ja väkivallan kokija ovat tai ovat olleet keskenään läheisessä suhteessa. Tällöin lähisuhdeväkivallan kohteena voi olla henkilön nykyinen tai entinen kumppani, lapsi, lähisukulaisen tai muu läheinen. Perheväkivallassa väkivalta kohdentuu yhteen tai useampaan perheenjäseneseen ja väkivalta vaarantaa kaikki perheenjäsenet väkivallalle ja sen seurauksille (Bildjuschkin ym., 2020, 7–8.)

Suomessa lapsen kurittaminen on määritelty rikokseksi, johon voidaan täysimääräisesti soveltaa rikoslain pahoinpitelypykälää (Rikoslaki 39/1889, 21: 5–7 §). Rikosnimikkeistössä pahoinpitely voidaan jakaa lievään, perusmuotoiseen tai törkeään pahoinpitelyyn (rikoslaki 39/1889, 21: 5–7 §). Lapsen kokeman väkivallan tunnistaminen on vaikeaa, mutta asiantuntijoiden konsultointi ja viranomaisyhteistyö helpottavat asioiden selvittämistä. Neuvola ja kouluterveydenhuolto ovat avainasemassa lapsen terveyden turvaamisessa. Molemmat toimijat tavoittavat lähes kaikki lapset ikäluokistaan (Lapsen aika, 2019, 19.)

Lasten kaltoinkohtelun on maailmanlaajuinen ilmiö ja sen riskitekijöitä on tutkittu valtavasti. Silti tutkitulla tiedolla ei ole kyetty riittävästi vähentämään lasten kokemaa väkivaltaa. Yksi riskitekijä lapsen kohdistuvalle väkivallalle on tutkitusti vanhemman lapsena kokema kaltoinkohtelu. Tämän vuoksi vanhemmalla saattaa olla tavallista heikommat resurssit vastata vanhemmuuden haasteisiin. Itsestään selvää ei ole, että riskiolojen vallitessa kaltoinkohtelu aina toteutuisi (Paavilainen, 2021, 33–34.) ERICA-hankkeen tavoitteena oli kehittää, pilotoida ja arvioida Euroopan laajuista koulutusohjelmaa, jonka tarkoitus oli puuttua lasten huonoon ja väkivaltaiseen kohteluun. Hankkeen suosituksena on rakentaa suojaavia tekijöitä riskiperheiden ja lasten huonosta kohtelusta kärsivien perheiden ympärille (Zlatkute ym. 2019.)

3.3 Sosiaalitoimi perheen tukena

Lapsen kohdistuvaan väkivaltaan ja hoidon laiminlyönnin riskiin on mahdollista vaikuttaa helposti tarjolla olevan vanhemmuuden tuen ja vahvistamisen sekä lapsen ja perheen tarpeita vastaavan avun keinoin (Prinz, 2016, 404–405.) Sosiaalityö on yksi osa kunnan tarjoamia sosiaalipalveluja. Vanhempi voi hakea itse perheelleen tukea ja apua oman kunnan sosiaalitoimesta. Uudistetun sosiaalihuoltolain tavoitteena on tuen ja avun hakeminen matalalla kynnyksellä ja oikea-aikainen palvelun saaminen. Sosiaalihuoltolain mukaan perheelle on mahdollista myöntää erilaisia palveluja kuten esimerkiksi kotipalvelua, perhetyötä, tukihenkilöitä- ja perheitä sekä vertaisryhmätoimintaa ilman lastensuojelun asiakkuutta (Sinkkonen ja Korhonen, 2015, 275.)

Tukea perheen tilanteeseen on saatavilla myös lastensuojelulain kautta: lapsensa tilanteesta huolestunut vanhempi voi itse tehdä lastensuojeluilmoituksen oman kunnan lastensuojeluun. Yhteydenoton voi tehdä puhelimitse tai kunnan internettisivuston kautta sähköisesti. Lisäksi lastensuojelulain 25§: n mukaisilla ilmoitusvelvollisilla on lakisääteinen velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus, kun heillä herää huoli lapsen tilanteesta. Lapsen kohdistuneesta väkivalta- tai seksuaalinen hyväksikäyttö epäilystä lastensuojeluilmoituksen lisäksi tehdään ilmoitus poliisille. Lastensuojeluilmoitus käynnistää lastensuojelussa lapsen palvelutarpeen arvioinnin. Ilmoituksen sisällön perusteella tehdään arvio kiireellisestä lastensuojelun tarpeesta (Laajasalo, 2020, 162.)

Lahtisen ja Pynnösen (2020, 50-51) mukaan palvelutarpeen arvioinnissa tulee kiinnittää huomiota lapsilähtöiseen työskentelyyn. Lapsen näkökulmasta on tärkeää, että työntekijät tutustuvat lapseen ja hänen tilanteeseen, ei vain ilmoitukseen ja asiapapereihin. Vanhempien kanssa työntekijöiden tulee pyrkiä aitoon ja avoimeen vuorovaikutussuhteeseen. Palvelutarpeen selvityksen aikana vanhempia autetaan pohtimaan, millaisia tarpeita heidän lapsellaan ja perheellä on. Lapsen ja hänen vanhempiensa kanssa yhdessä harkitaan, keitä yhteistyötahoja tai lapsen ja perheen läheisiä voi olla tarpeen pyytää mukaan selvitystyöskentelyyn. Ellonen ym. (2019, 133) mukaan tulevaisuudessa on tarpeen kehittää lisää erilaisia arviointimenetelmiä, jotka tunnistavat väkivaltaa kokeneen lapsen. Lapsen väkivaltaisen kohtelun ehkäiseminen on aina eettisempää ja taloudellisempää kuin yrittää hoitaa ja kuntouttaa lasta, jolla on jo väkivallan kokemuksia.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

4.1 Tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Tutkimusprosessini aihe valikoitui kiinnostuksestani väkivaltailmiöön ja tarpeistani tunnistaa paremmin lapset, jotka ovat kokeneet väkivaltaa. Työssäni lastensuojelun sosiaalityössä väkivalta on keskeinen ilmiö. Olen mukana THL:n Barnahus-hankkeessa, jossa tarkoituksena on tehostaa lapsiin kohdistuvien väkivaltaepäilyjen selvitysprosesseja sekä väkivaltaa kokeneiden lasten tukea ja hoitoa. Hankkeessa kehitetään eri viranomaistahojen yhteistoimintaa lapsen kohdistuvan väkivaltaepäilyn selvittelyn prosessissa sekä tarvittavan tuen ja hoidon koordinoinnissa. Barnahus-osahankkeessa pyritään kehittämään palvelua, joka mahdollistaisi lapsen ja perheeseen kohdistettujen tutkinnallisten toimenpiteiden toteuttamisen mahdollisimman tiiviissä aikataulussa ja näiden saumattoman yhdistämisen lastensuojelun arvioinnin ja tuen suunnittelun sekä hoidollisten toimenpiteiden kanssa lastensuojelun tarjoamissa tiloissa. Haluan siis tutkielmassani tarkastella lapsen kokemaa väkivaltaa ja siihen altistavia tekijöitä.

Aiheen valinnan jälkeen lähdin kartoittamaan tietoa aiheestani sekä kirjallisuuskatsauksen laatimisesta. Tutustuin jo tehtyihin kandidaatintutkielmiin, jotta sain lisätietoa tulevasta prosessista. Kirjallisuuskatsauksessani tutkin lasten kokemaa väkivaltaa kokonaisuutena, sillä eri väkivallan muodot eivät sulje toisiaan pois, vaan niitä voi esiintyä limittäin ja päällekkäin. Tutkimuksen tarkoituksena ja tutkimustehävänä oli kartoittaa, millaista lapsen kokema väkivalta on sekä selvittää, mitkä tekijät siihen vaikuttavat. Tutkimukseni tavoitteena on kuvata, millaisena lapsen kokema väkivalta tutkimuskirjallisuudessa näyttäytyy ja sen myötä lisätä omaa ja lukijan ymmärrystä ja tietoutta lasten kokemasta väkivallasta.

Tutkimukseni tutkimuskysymykset ovat:

- Millasta väkivaltaa lapset tutkimusten mukaan kokevat?
- Mitkä tekijät altistavat lasta väkivallalle?

4.2 Kuvaileva kirjallisuuskatsaus

Tämä kandidaatintutkielma toteutetaan kuvailevana kirjallisuuskatsauksena. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus on yksi entinen käytetty kirjallisuuskatsauksen perustyypeistä. Se on suosittu, koska sitä voidaan luonnehtia yleiskatsaukseksi ilman tiukkoja ja tarkkoja sääntöjä. Metodiset säännöt eivät rajaa aineiston rajaamista kuten esimerkiksi systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa. Tutkittavaa ilmiötä on mahdollisuus kuvata laaja-alaisesti. Tutkimuskysymykset ovat väljempiä kuin muissa katsauksissa. Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen pohjalta on mahdollisuus saada kattavasti ajankohtaista tutkimustietoa (Salminen, 2011, 6–7.)

Kirjallisuuskatsaus on metodi, jonka avulla tutkitaan tutkimusta. Kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena on katsauksen aihepiiriin liittyvän tiedon tunnistaminen ja esittely, arviointi ja tulkinta. Kirjallisuuskatsauksessa pyritään tunnistamaan ongelmia ja tarjoamaan myös mahdollisuuksia kuvata tietyn teorian kehitystä historiallisesti. Siinä yritetään tuoda esille uusia tutkimustuloksia ja nostetaan esiin uusia tutkimuskohteita (Metsämuuronen, 2009, 31.)

Kirjallisuuskatsaus etenee vaihe kerrallaan. Ensimmäisenä määritellään tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset. Sen jälkeen edetään tiedonhaun, aineiston kriittisen arvioinnin, sisällönanalyysiin sekä raportoinnin tuloksista. Tutkimuksen onnistumisen kannalta merkityksellistä on aiheen tarkka rajaaminen – jos tutkimuskysymys on liian laava, tutkimuskysymyksellä aineistoja voi löytyä liikaa ja tällöin kaikkea löydettyjä aineistoja ei pystytä käsittelemään laadukkaasti. Toisena ääripäänä on liian suppea tutkimuskysymys, jonka avulla ei ole mahdollista tuottaa riittävää, luotettavaa aineistoa (Stolt ym., 2016, 23–24.)

4.3 Aineiston valinta ja rajauskriteerit

Tutkin valittua aihetta etukäteen tehden useita koehakuja, jotta saisin käsityksen tarjolla olevasta aineistosta. Tutkimusaineiston keruu tapahtui kirjaston hakupalvelui-

den kautta. Tutkielman aineiston hankinnassa käytin sähköisiä tietokantoja ja manuaalista tiedonhakua. Käyttämiäni tietokantoja olivat Volter, JYKDOK, Janus, Social Services Abstracts, Google Scholar ja Juuli-julkaisutietoportaaali. Manuaalista hakua hyödynsin tutustuessani tutkimusten lähdeluetteloihin ja lähteisiin. TEPA-tietopankkia käytin hakiessani englanninkielisistä aineistoa, jotta löydän oikeat englanninkieliset käännökset ja sopivaa aineistoa.

Tein hakuja pääosin suomeksi. Hakusanoina minulla oli lapsi, lapset, väkivalta, kaltoinkohtelu, kuritusväkivalta, pahoinpitely, kasvatus, vanhemmuus, lastensuojelu ja riskitekijät. Lisäksi käytin sanan katkaisua, * merkkiä, OR- ja AND-sanoja. Tavoitteenani oli löytää artikkeleja, jotka vastasivat tutkimuskysymyksiini ja toisivat esiin eri tieteenaloilla tehtyjä tutkimuksia. Hakukoneen tarjoamista artikkeleista luin tiivistelmiä ja tuloksia arvioiden niiden perusteella, vastaako kyseinen artikkeli tutkimuskysymyksiini. Löysin aiheesta paljon opinnäytetöitä ja Pro gradu -tutkielmia, jotka rajasin pois aineistosta. Tiedonhaun rajasin koskemaan vertaisarvioituja artikkeleja.

Tämän kirjallisuuskatsauksen aineisto koostuu viidestä tieteellisestä artikkelista ja tutkimuksesta, joista yksi on englanninkielinen. Pysin löytämään mahdollisimman uutta aineistoa, koska aineistoa oli runsaasti tarjolla. Lopulliseen aineistoon tein seuraavat rajaukset: aineiston tulee olla akateemisten kriteerien täyttämä tai vertaisarvioitu tutkimus tai raportti, aineiston tulee olla julkaistu suomen kielellä tai englanniksi, ja julkaisun aikaikkuna tulee olla vuosien 2010–2021 välillä.

4.4 Aineiston kuvaus ja analysointi

Kandidaatintutkielman aineisto koostuu viidestä artikkelista. Aineisto muodostuu neljästä tieteellisestä artikkelista ja yhdestä nuorisotutkimusseuran tutkimuksesta. Aineisto koostui suomessa toteutetuista tutkimuksista. Esittelen alla tutkielman aineiston ja liitteissä (Liite 1) aineisto on koottu taulukkoon.

Kirjallisuuskatsauksen artikkelit

Sabina Hentilä, Noora Ellonen, Eija Paavilainen, Juha Kääriäinen & Tanja Koivula (2010). Pieniin lapsiin kohdistuvan kaltoinkohtelun tilanteet vanhempien kuvaamana. Pilottitutkimuksessa testattiin itseilmoitusmenetelmään perustuvan kyselytutkimuksen sopivuutta vanhempien lapseensa käyttämän väkivallan tutkimisessa. Tutkimukseen osallistui 233 vanhempaa.

Riikka Hynynen, Eija Paavilainen, Jari Kylmä & Sari Lepistö (2015). Nuorten näkemyksiä kuritusväkivallan syistä ja seurauksista. Tutkimuksessa kuvattiin käsityksiä kuritusväkivallan syistä ja seurauksista. Tutkimukseen osallistui 1393 yhdeksäsluokkalaista.

Tuija Leppäkoski, Maaret Vuorenmaa & Eija Paavilainen (2021). Psychological and physical abuse towards four-year-old children as reported by their parents: A national Finnish survey. Tutkimuksessa kuvattiin lapsiin ja perheisiin liittyviä riskitekijöitä, jotka liittyvät 4-vuotiaiden lasten kokemaan fyysiseen ja henkiseen pahoinpitelyyn. Tutkimukseen osallistui 8270 vanhempaa.

Tarja Orjasniemi & Anne Kurvinen (2017). Häpeän päivät, pelon yöt – lapsuuden kokemuksia päihdeperheessä. Tutkimuksessa tarkasteltiin lapsuuden kokemuksia elämästä juovan vanhemman kanssa aikuisena kirjoitettujen omaelämäkerronnallisten tarinoiden kautta. Tutkimukseen osallistui 53 eri ikäistä kirjoittajaa.

Henna Siitari & Riikka Ikonen (2021). Vanhemman korkeakoulutus ja nuoren arvioima perheen huono taloudellinen tilanne vanhemman taholta koetun fyysisen väkivallan riskitekijöinä. Tutkimuksessa kuvattiin perheen sosioekonomisen aseman yhteyttä lasten ja nuorten kotona kokemaan fyysiseen väkivaltaan vuonna 2019. Tutkimukseen osallistui 80 049 oppilasta.

Aineiston analyysimenetelmänä käytin aineistolähtöistä sisällönanalyysia, jossa yhdistetään käsitteitä ja tällä tavoin löydetään vastauksia tutkimuskysymyksiin. Tämä sisällönanalyysi perustuu tulkintaan ja päättelyyn. Induktiivinen eli aineistolähtöinen aineistoanalyysi jaetaan kolmeen eri vaiheeseen. Ensimmäisenä vaiheena on aineiston redusointi eli pelkistäminen. Siinä aineistosta poistetaan tutkimukselle tarpeeton tieto pois. Toisena vaiheena on aineiston klusterointi eli ryhmittely. Siinä merkityt alkuperäisilmaisut käydään tarkasti läpi ja etsitään aineistosta samankaltaisuuksia sekä eroavaisuuksia. Kolmantena vaiheena on abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen. Silloin valikoidun tiedon perusteella muodostetaan teoreettisia käsitteitä. Siinä erotetaan tutkimuksen kannalta olennainen tieto epäolennaisesta tiedosta (Tuomi & Sarajärvi, 2018, 122–127.)

Luin aineistoni useita kertoja läpi. Sitten alleviivasin punaisella värillä kaikki alkuperäisvirkkeet, joissa kuvattiin lapsen kokemaa väkivaltaa. Sen jälkeen vihreällä värillä kaikki alkuperäisvirkkeet, joissa käsiteltiin lasta väkivallalle altistavia tekijöitä. Sen jälkeen koodasin kirjaimin ja numeroin löydettyt alkuperäisvirkkeet, jotta löytäisin ne aineistosta jatkossa helpommin ja nopeammin. Tämän jälkeen tein tietokoneelle kaksi tiedostoa, joihin keräsin löydettyt alkuperäisvirkkeet värikoodeittain. Tein taulukoihin kolme saraketta. Ensimmäiseen sarakkeeseen keräsin kaikki merkkamani alkuperäisvirkkeet sekä koodin mistä kohtaa aineistoa alkuperäisvirke löytyy.

Tämän jälkeen tulostin molempien tiedostojen taulukot punaiselle ja vihreälle tulostinpaperille. Leikkasin alkuperäisvirkkeet suikaleiksi. Levitin punaiset alkuperäisvirkkeet isolle pöydälle, jossa aloitin niiden ryhmittelyn. Ryhmittelyä tein etsien

samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia. Seuraavaksi muodostin aineistosta ala- ja yläluokkia ja kirjasin niitä muistiin suikaleissa oleviin sarakkeisiin. Saman tein vihreille alkuperäisvirkkeille. Ala- ja yläluokkien ollessa valmiita kiinnitin ne yläluokkien mukaan erillisille papereille ja kiinnitin ne seinää, jotta minulla oli mahdollisuus nähdä koko aineisto kerralla. Tässä vaiheessa tein vielä muutaman vaihdoksen. Tähän vaiheeseen käytin aikaa, koska pidin sitä koko tutkielman kannalta merkittävänä vaiheena. Aineisto tuli minulle hyvin tutuksi tämän vaiheen aikana.

Aineistosta löydettyistä yläluokista muodostui yhtenäisiä teemoja ja käsitteitä, joista syntyi tutkimustulosteni otsikoita. Alaluokat pitävät sisällään yläluokkiin vaikuttavia tekijöitä. Aineistoa käsiteltäessä tutkimuskysymykset olivat jatkuvasti mielessäni sekä edessäni paperille kirjoitettuna. Jäsentelin löytyneiden yläluokkien mukaan tutkimustulokset ja kirjoitin ne kokonaisuus kerrallaan kandintutkielmaan.

4.5 Tutkimuksen eettisyys

Valmistautuessani kandityöhön olen tutustunut Talentian (2017) sosiaalialan eettisiin ohjeisiin, missä käsitellään sosiaalialan arvoja. Lisäksi olen tutustunut aiemmin Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeeseen (2012), jossa kerrotaan hyvästä tieteellisestä käytännöstä ja sen loukkausepäilyjen käsittelemistä Suomessa. Ohjeessa on esitelty tutkimuseettikan näkökulmasta hyvän tieteellisen käytännön keskeiset lähtökohdat.

Olen pyrkinyt takaamaan tutkielmani luotettavuuden ja uskottavuuden noudattamalla hyviksi luokiteltujen tieteellisten menettelytapojen avulla (Kuula, 2011, 26–27). Tässä tutkielmassa olen noudattanut rehellistä, huolellista ja tarkkaa työtettä. Tutkielmassani olen keskittynyt kirjoittamaan väkivalta ilmiöstä ja sen tekijöistä ihmisarvoa kunnioittavasti. Lähdemateriaalit ja aineiston tutkielmaani olen valinnut kriittisesti ja tehnyt lähdemerkinnät ja -viitteet ovat asiallisesti. Dokumentointi on toteutettu erityistä tarkkuutta noudattaen.

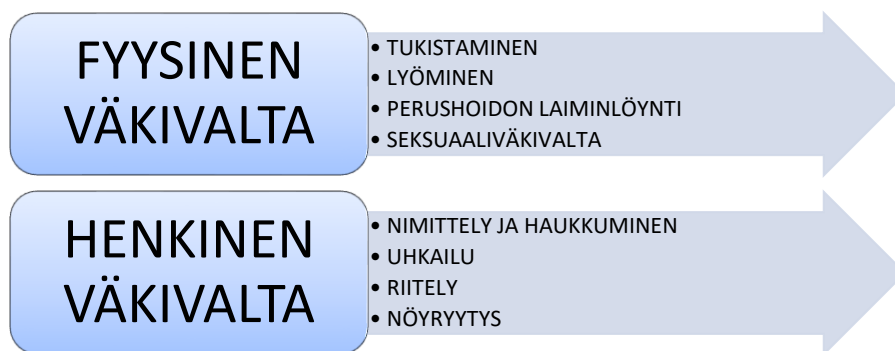
Tuomi ja Sarajärven (2018, 149–151) mukaan yhtenä hyvän tutkimuksen kriteerinä on johdonmukaisuus sekä se, miten ja millaisia lähteitä tutkija käyttää. Aineiston analyysiä tehdessä ja tutkimustuloksia kirjoittaessa olen kiinnittänyt huomiota siihen, että tieto pysyy muuttumattomana. Olen pyrkinyt esittämään tutkimustulokset sellaisina kuin ne alkuperäisissä tutkimusartikkeleissa esiintyvät. Ihmisten välinen väkivaltainen käyttäminen on laissa erikseen kielletty, se on myös eettisesti ja moraalisesti väärin. Tutkimusaineiston käsittely aiheutti myös minussa tunteita ja kiinnitin erityistä huomiota oman kuormittuneisuuteni purkamiseen tutkimusprosessin aikana.

5 TUTKIMUSTULOKSET

Tässä luvussa esitän tutkimustulokset. Tulokset vastaavat tutkimuskysymyksiini: ”millaista väkivaltaa lapset tutkimusten mukaan kokevat?” ja ”mitkä tekijät altistavat lasta väkivallalle?”

5.1 Lapsen kokema väkivalta

Aineiston analyysin mukaan lapsen kokema väkivalta jakaantuu kahteen pääluokkaan. Päätulokset ovat lapsen kokema fyysinen ja lapsen kokema henkinen väkivalta. Tutkimusten mukaan lapsiin kohdistuva väkivalta on moniulotteinen ilmiö.

KUVIO 1

Lapsen kokema väkivalta

Kaikissa viidessä tutkimuksessa käsiteltiin lasten kokemaa sekä fyysistä että henkistä väkivaltaa: Hentilä ym. (2010), Hynynen ym. (2015), Leppäkoski ym. (2021), Orjasniemi ja Kurvinen (2017) ja Siitari ja Ikonen (2021) (KUVIO 1).

5.1.1 Fyysinen väkivalta

Tuloksena aineistosta löysin neljä alakäsitettä liittyen lapsen kokemaan fyysiseen väkivaltaan. Nämä väkivallan ilmenemismuodot ovat tukistaminen, lyöminen, perushoidon laiminlyönti ja seksuaaliväkivalta. Keskeistä oli, että fyysistä väkivaltaa oli kaikissa yhteiskuntaluokissa ja sosioekonomisissa asemissa.

Fyysisen väkivallan muodoista tukistamista ja lyömistä esiintyi usein samanlaisesti kuten Hentilän ym. (2010) tutkimuksessa todettiin, että lapsen kiukuttelu aiheutti eniten vanhemman huutamista, kirkumista ja kiroamista. Lapsen kiukuttelu oli usein myös syynä tukistamiseen, nipistämiseen sekä kädelle, jalalle tai pyllylle läimäisemiseen. Yleisempiä fyysisen pahoinpitelyn muotoja oli vanhempien lapselle antama luunappi, tukistaminen tai lyöminen. Leppäkosken ym. (2021) mukaan neljävuotiaiden lasten vanhemmista 12 prosenttia hyväksyi tukistamisen tai lapsen puristamisen rangaistuksena.

Orasniemen ja Kurvisen (2017) tutkimuksessa väkivalta ja riitely kiertyvät yhteen päihdeperheiden arjessa. Lapsen joutuessa fyysisen väkivallan kohteeksi hän joutuu kokemaan nyrkillä tai ”kättä pidemmällä” lyömistä, pieksemistä, tönimistä, tukistamista ja häntä saatetaan uhata tappamisella. Hentilän ym. (2010) tutkimuksessa vakavaa fyysistä väkivaltaa lasta kohtaan on kovalla esineellä lyöminen tai kuristaminen. Orjasniemi ja Kurvinen (2017) toteavat tutkimuksessaan, että lyöntien jäljet tulevat häipymään ajan myötä kehosta, mutta henkiset jäljet eivät ehkä koskaan. Hynysen ym. (2015) tutkimuksessa lapselle vanhemman aiheuttamia fyysisiä vammoja ja oireita ovat naarmut, mustelmat, haavat, murtumat sekä pysyvä vammautuminen. Lapselle syntyy vanhemman toiminnasta kipua ja hengitysvaikeuksia. Tutkimuksessa lapsen kuolema vanhemman aiheuttamana nimettiin kaikkein vakavimmaksi teoksi.

Fyysisen väkivallan muotona lapsen perushoidon laiminlyönti näkyi perustarpeiden, kuten ravitsemus, tyydyttämättä jättämisenä sekä päihteiden tarjoamisena alaikäiselle lapselle. Orasniemen ja Kurvisen (2017) tutkimuksessa nostettiin esiin, että lapset eivät näe nälkää pelkästään taloudellisen puutteen vuoksi, vaan päihtynyt vanhempi voi rajoittaa perheenjäsenten ruuan saantia tai jättää lapsen ilman ruokaa, vaikka vanhempi itse syö. Toisinaan lapselle saatetaan tarjota alkoholia huomioimatta hänen ikäänsä ja alkoholilainsäädännön tuomia rajoituksia.

Fyysisen väkivallan muotona seksuaalinen väkivalta tai sen uhka ovat mukana tilanteissa, joissa lapsen ympäristössä juodaan holtittomasti. Orasniemen ja Kurvisen (2017) tutkimuksessa todettiin, että äidin päihdeongelma saattaa altistaa lasta fyysiselle ja seksuaaliselle väkivallalle isän päihdeongelmaa enemmän. Lapsuuden seksuaalinen hyväksikäyttö jää usein paljastumatta, koska hyväksikäyttö salataan häpeän vuoksi. Lapsuuskokemuksiin päihdeperheissä voi liittyä myös tilanteita, joissa päih-

tynyt vanhempi kohdentaa fyysistä väkivaltaa toista vanhempaa kohtaan. Äitiä saatetaan lyödä nyrkillä, häntä kuristetaan, tukistetaan, uhataan kirveellä, puukolla tai ampuma-aseella tai äiti voidaan raiskata lapsen ollessa paikalla.

5.1.2 Henkinen väkivalta

Tunnistin aineistosta neljä alakäsitettä liittyen lapsen kokemaan henkiseen väkivaltaan. Nämä alakäsitteet ovat: nimittely ja haukkuminen, uhkailu, riitely ja nöyryytys. Lapset voivat liittyä eri tavoin väkivaltaan, sillä he voivat olla perheessä väkivallan kohteita, välineitä, näkijöitä tai kuulijoita.

Henkisen väkivallan muotona nimittely ja haukkuminen esiintyivät Hentilän ym. (2010) tutkimuksessa, jossa käsitellään alle kouluikäisten lasten väkivaltakokemuksia oman vanhemman kuvaamana. Tilanteessa, jossa lapsi ei täytä vanhempansa odotuksia vanhempi ilmaisee tyytymättömyyttään nimitellen ja haukkuen lasta. Vanhemman kokema lapsen huono käytös oli tottelemattomuuden lisäksi yleisin nimitteilyyn johtava seikka. Tällöin vanhempi saattoi haukkua omaa lastaan herkästi tyhmäksi. Lapselle on vahingollista myös joutua kuuntelemaan hänelle tärkeän ihmisen haukkumista.

Orjasniemen ja Kurvisen (2017) tutkimuksessa korostettiin, että äidin jatkuva aliarvioiminen vaikuttaa koko perheen hyvinvointiin. Äitiin kohdistuva haukkuminen ja kutsuminen alentavalla nimityksellä esimerkiksi ”huoraksi”, asioista moittiminen ja äidin henkinen alistaminen äidin ollessa läsnä tai poissa on lapsille kuormittavaa. Lapsen ollessa esimerkiksi koulussa hän saattaa pelätä, että kotona sattuu jotain, kuten isän suorittama äidin pahoinpitely. Vanhempien välisen väkivaltatilanteen todistaminen voidaan rinnastaa lapsen pahoinpitelyyn, sillä tämän kokeneet lapset kärsivät samankaltaisista käyttäytymisen ja mielenterveyden häiriöistä kuin itse väkivallan uhriksi joutuneet lapset.

Henkisen väkivallan muodoista uhkailu näyttäytyi Hynysen ym. (2015) tutkimuksessa lapselle merkinä vaarasta. Vanhempi oli saattanut aiemmin käyttää fyysistä väkivaltaa lasta kohtaan. Fyysinen väkivalta oli saattanut jäädä kertaluonteiseksi, mutta jatkossa lasta uhkailtiin sen uusiutumisen avulla. Samankaltainen ajatus oli Hentilän ym. (2010) tutkimuksessa, sillä he nimesivät yhdeksi väkivallan muodoksi psykologisen aggression, joka heidän tutkimuksensa tarkoitti lapselle huutamista, kirkuamista tai kiroamista, lapsen haukkumista tai nimittelyä sekä lasta väkivallalla uhkaamista.

Henkisen väkivallan muotona riitely on monivaiheinen prosessi. Riitely muuttuu henkiseksi väkivallaksi, kun väkivallan kohde pelkää ilmaista omaa mielipidettään, koska peläten jälkiseuraamuksia. Orasniemen ja Kurvisen (2017) tutkimuksessa tuotiin esille, että väkivallan eri muodot liittyvät myös sisarusten välisiin suhteisiin.

Hentilän ym. (2010) mukaan lasten huono käytös tarkoittaa vanhempien mukaan häiritsevää käytöstä, sotkemista ja metelöintiä. Huonoon käytökseen saattoi liittyä myös hölmöilyä ja toisten kiusaamista. Lasten keskinäinen riitely sai aikaan vanhempien reagoinnin, joka saattoi olla huutamista, väkivallalla uhkaamista, tukistamista, nipistämistä tai kasvoihin, päähän tai korville läimäisemistä.

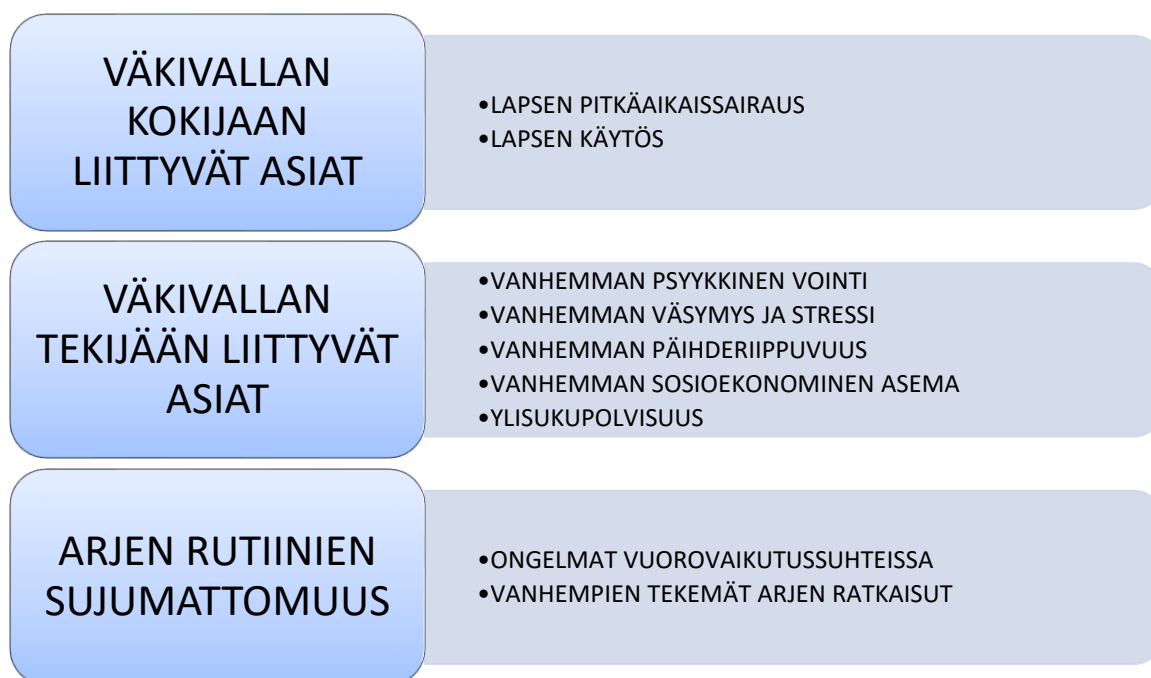
Henkisen väkivallan muotona nöyryytys aiheuttaa lapselle erilaisia tunnereaktioita. Nöyryytys satuttaa lasta sisältäpäin. Hynysen ym. (2015) tutkimuksen mukaan kuritusväkivaltaa kokeneella lapsella henkinen väkivalta aiheuttaa henkistä pahoinvointia ja vahingoittumista. Lapsi voi kokea kielteisiä ja yksilöimättömiä tunteita, kuten surua, vihaa, pelkoa, turvattomuutta, hämmennystä, stressiä ja ahdistusta. Tutkimuksessa todettiin, että lasta nöyryytetään ja mitätöidään monin tavoin, mikä traumatisoi lasta. Lapselle voi jäädä ikäviä muistoja lapsuudestaan sekä vääristynyt kuva elämästä ja ihmisten kohtelusta.

Orasniemi ja Kurvinen (2017) nostavat tutkimuksessaan esille tilanteen, jossa vahvasti humaltunut vanhempi ei pysty hallitsemaan omaa käytöstään ja saattaa siten sanoillaan haavoittaa lapsen itsetuntoa. Henkistä väkivaltaa on monenlaista ja se esiintyy eriasteisina. Näin ollen tutkimuksessa todetaankin, että väkivaltaa on hankala erotella ja monesti väkivallan eri muodot kietoutuvat toisiinsa.

5.2 Lasta väkivallalle alistavat tekijät

Tässä tutkielmassa tutkittiin, mitkä tekijät altistavat lasta väkivallalle. Altistavia päätekijöitä tunnistettiin kaikkiaan kolme aineiston luokittelun perusteella. Nämä ovat: väkivallan kokijaan liittyvät tekijät, väkivallan tekijään liittyvät asiat ja arjen rutiinien sujumattomuus (KUVIO 2).

KUVIO 2 Lasta väkivallalle altistavat tekijät

Kaikissa tarkastelluissa viidessä tutkimuksessa käsiteltiin lasta väkivallalle altistavia tekijöitä. Hentilän ym. (2010), Hynynen ym. (2015), Leppäkosken ym. (2021), Orjasniemen ja Kurvisen (2017) ja Siitarin ja Iksen (2021) mukaan lapsuusajan fyysisellä ja henkisellä väkivallalla on kauaskantoiset seuraukset.

5.2.1 Väkivallan kokijaan liittyvät asiat

Analyysin pohjalta aineistosta löydettiin kaksi alakäsitettä väkivallan kokijaan liittyvät asiat -pääluokkaan. Nämä alakäsitteet ovat lapsen pitkäaikaissairaus ja hänen käyttöksensä.

Yksi väkivallan kokijaan liittyvä asia on lapsen pitkäaikaissairaus. Leppäkosken ym. (2021) tutkimuksen mukaan lapsen pitkäaikaissairaudesta on osoitettu lisäävän väkivallan riskiä kotona. Pitkäaikaissairaudella tarkoitetaan yli puoli vuotta kestävää sairautta, jonka vuoksi lapsi saa hoitoa terveydenhuollon seurannassa. Lapset, joilla on impulsiivista ja häiritsevää käytöstä joutuvat muita lapsia herkemmin henkisen väkivallan kohteeksi. Lapsilla, joilla on käytösongelmia on lähes kaksinkertainen riski joutua kotonaan pahoinpidellyksi tai kokea laiminlyöntiä verrattuna ikäisiinsä lapsiin. Lisäksi lapset, joita on kiusattu, kokivat herkemmin henkistä väkivaltaa kuin muut ikäryhmän lapset.

Toinen väkivallan kokijaan liittyvä asia oli lapsen käytös. Hynynen ym. (2015) toi tutkimuksessaan esille lapsen tietynlaisen haastavan käyttäytymisen, jota van-

hempä pyrkii muuttamaan. Vanhemman puuttuessa lapsen koulunkäynnin haasteisiin, kuten huonoon koulumenestykseen, koulupoissaoloihin tai esimerkiksi päihteiden käyttöön, tilanteet saattoivat eskaloitua väkivaltatilanteiksi. Leppäkosken ym. (2021) mukaan pojat altistuvat useammin fyysiselle väkivallalle kuin tytöt. Lisäksi yhdeksi väkivallan riskitekijäksi on tunnistettu lapsen itkeminen. Itku on yksi lapsen tapa kertoa tarpeistaan, mutta joskus vanhemman on vaikea tietää lapsen itkun syytä ja tällöin vanhempi voi ahdistua kuuntelemaan itkuja. Vanhemman ahdistus voi johtaa tilanteessa hermostumiseen, kun hän ei löydä keinoa tyynnyttää lasta.

Hentilän ym. (2010) tutkimuksen mukaan vanhemman väkivallan teko oli sitä vakavampi, mitä tottelemattomampaa lapsen oma käytös oli ollut. Vanhemman väkivaltaisen teon laukaisijana saattoi toimia lapsen tottelemattomuuden lisäksi hänen aggressiivinen, kiukutteleva, uhmakas ja huono käytöksensä, joka johti riitaan lapsen ja vanhemman välillä. Vanhempi voi yrittää oikeuttaa oman väkivaltaisen käytöksensä ajattelemalla sen syyksi lapsen käytöksen tai teot.

5.2.2 Väkivallan tekijään liittyvät asiat

Tunnistin tutkimusaineistosta viisi alakäsitettä väkivallan tekijään liittyvät asiat -pääluokkaan. Nämä alakäsitteet ovat: väkivallan tekijän psyykkinen vointi, väsymys ja stressi, päihderiippuvuus, sosioekonominen asema ja ylisukupolvisuus.

Yksi väkivallan tekijään liittyvä asia oli vanhemman psyykkinen vointi. Hynysen ym. (2015) tutkimuksen mukaan kuritusväkivallan syynä oli hallitsematonta kuritusväkivaltaa käyttävän vanhemman kielteisten tunteiden ja murheiden purkaminen. Tällöin väkivallan tekijä purki omaa pahaa oloaan tiedostamatta tai ymmärtämättä sen seurauksia. Yllättäviä väkivaltatilanteita syntyi, kun väkivallan tekijä kuormittui liiaksi. Hänellä saattoi olla esimerkiksi vihanhallintaongelma tai äkkipikainen ja kärsimätön luonne. Väkivallan tekijä saattoi myös hermostuneena olla kykenemättömän ajattelemaan selkeästi, ja tekijällä saattoi olla vääristynyt maailmankuva ja arvo maailma, mikä tuli esille väkivaltaisten tapojen ihannoitina ja mielihyvän saamisena väkivallasta. Väkivallan teot saattoivat siis olla myös tarkoittamattomia ja vahinkoja, eivätkä lainkaan etukäteen suunniteltuja.

Muita väkivallan tekijään liittyviä asioita olivat vanhemman väsymys ja stressi. Hentilä ym. (2010) totesi tutkimuksessaan, että vanhempien mukaan heidän aggressiivisen ja väkivaltaisen käytöksensä syynä oli väsymys. Vauvan ravistelutilanteessa tilannetekijöinä olivat vanhempien mukaan vanhemman voimattomuus, väsymys ja se, että väkivalta sijoittui yöaikaan. Siitarin ja Ikosen (2021) tutkimuksen mukaan vanhemman stressi siirtyy kotona perheeseen ja siten väkivaltana lapseen, vaikka stressin syy ei olisikaan lapsessa. Siitari ja Ikonen (2021) toteavat, että korkeasti koulutetut vanhemmat käyttävät herkemmin lasta kohtaan fyysistä väkivaltaa kuin pelkän pe-

ruskoulun käyneet vanhemmat. Tutkimuksessaan he pohtivat, onko tämä nyky-yhteiskuntamme työelämän kehitystä ja sen aiheuttaman stressin tulosta. Tutkijoiden mukaan vanhempia pitäisi tukea heidän kasvatustehtävässään ja löytää keinoja kasautuvan stressin purkamiseen, etteivät lapset joutuisi vanhempiensa stressistä johtuvan väkivaltaisen käytöksen viattomiksi kärsijöiksi.

Myös vanhemman päihderiippuvuus tunnistettiin väkivallan tekijään liittyväksi seikaksi. Leppäkosken ym. (2021) tutkimuksessa mainitaan, että yksi lapsen pahoinpitelyn riskitekijöistä on vanhemman päihteiden väärinkäyttö. Hynysen ym. (2015) tutkimuksessa päihteiksi mainittiin alkoholi, huumeet ja lääkkeet. Väkivallan tekijä ei päihtyneenä miettinyt tai ymmärtänyt omaa käytöstään, jolloin itsehillintä laski ja aggressiivisuus lisääntyi. Lisäksi vanhempien välinen fyysinen väkivalta kasvatti merkittävästi lapsen kohdistuvaa fyysisen väkivallan riskiä. Samasta aiheesta Orjasniemi ja Kurvinen (2017) totesivat, että päihtyneet äidit voivat olla väkivaltaisia lapsiaan kohtaan. Päihdeongelmainen vanhempi ei kykene vastaamaan lapsensa tarpeisiin. Päihtyneen vanhemman käyttäytymistä on mahdotonta ennakoida, joten lapset joutuvat elämään turvattomassa tilanteessa odottaen koko ajan, että jotain pahaa voi tapahtua. Myös seksuaalisen hyväksikäytön riski kasvaa lapsilla, joiden äiti on päihdeongelmainen ja hänellä on vaihtuvia miessuhteita sekä juomakumppaneita.

Yksi väkivallan tekijään liittyvä asia oli vanhemman sosioekonominen asema. Siitarin ja Ikosen (2021) tutkimuksessa tarkasteltiin sosioekonomista asemaa, johon liittyi perherakenne, taloudellinen tilanne ja vanhempien koulutus. Tutkimuksen mukaan perherakenteella ei ole enää yhteyttä lapsen kokemaan väkivaltaan. Yksinhuoltaja- tai uusperheessä eläminen ei lisää lapsen riskiä kohdata kotona väkivaltaa. Sosioekonomisen aseman asiayhteys lapsen kokemassa väkivallassa on tutkimuksen mukaan muuttunut, mutta ei kokonaan kadonnut. Huono taloudellinen tilanne perheessä lisää lapsen riskiä joutua vanhempansa pahoinpitelemäksi, vaikka tutkimuksen mukaan erot ovatkin tasaantumassa. Vanhemman korkeakoulutus näyttäisi suurentavan väkivallan käytön riskiä verrattuna vain peruskoulun tai vastaavan koulutustason suorittaneisiin vanhempiin. Korkeakoulutuksen saaneiden vanhempien lapset saattoivat myös vaatia enemmän ja tulkita perheen tulotason huonoksi, kun eivät saaneet haluamaansa. Huono taloudellinen tilanne ja vanhemman korkeakoulutus osoittautuivat molemmat väkivallan riskitekijöiksi. Ristiriitaista on, että Siitari ja Ikonen ovat samassa tutkimuksessaan sitä mieltä, että huono-osaisuus kasautuu. Köyhyyden ja väkivallan kokemuksien samanaikaisuus perheessä ovat tuskin sattumaa.

Väkivallan tekijään liittyvä asia oli lisäksi ylisukupolvisuus. On tilanteita, jolloin lapsuuden kodin haasteet jatkuvat sukupolvelta toiselle. Leppäkosken ym. (2021) tutkimuksessa todettiin, että vakavan väkivallan riskiä lisäsi fyysisen kurituksen käyttö ja vanhempien omat lapsuuden kokemukset siitä. Hynysen ym. (2015) mukaan lap-

suuden kuritusväkivalta, huono kasvatus ja muut elämänpolun varrella tulleet traumakokemukset olivat kuritusväkivaltaa käyttävän vanhemman painolastina. Kuritusväkivallan käyttö saattoi olla myös kulttuurillinen tapa, ja vanhemmalla saattoi olla oletus, että myös muut vanhemmat käyttävät kuritusväkivaltaa. Toisaalta kyseessä saattoi olla myös vanhanaikainen kasvatuskäsitys ja tietämättömyys väkivallan käytön laittomuudesta.

5.2.3 Arjen rutiinien sujumattomuus

Löysin kaksi alakäsitettä pääluokkaan arjen rutiinien sujumattomuus. Nämä alakäsitteet ovat perheen vuorovaikutussuhteet ja vanhempien tekemät arjen ratkaisut.

Vuorovaikutus tarkoittaa ihmisten välistä vastavuoroista kommunikointia. Hynynen ym. (2015) tutkimuksen mukaan väkivallan syynä ovat puutteet vuorovaikutuksessa ja vanhemmuudessa. Nämä puutteet aiheuttavat ongelmia lapsen ja vanhemman väliseen suhteeseen. Väkivallan riskiä taas lisäävät huonot perhesuhteet ja perheen psyykkiset ongelmat. Vanhemman vääräläinen vallankäyttö arjen tilanteissa tulkittiin vanhemman keinottomuutena, mikä saattoi näyttäytyä lapsen alistamisena. Hentilän ym. (2010) mukaan lapsiperheen arjen rutiinien sujumattomuuteen liittyvät tekijät toimivat väkivallan tekojen laukaisijana. Näitä sujumattomia arjen tilanteita olivat ruokailut, aamu- ja iltatoimet sekä pukeutuminen.

Yksi arjen rutiinien sujumattomuuteen liittyvä asia oli vanhempien tekemät ratkaisut. Hentilän ym. (2010) tutkimuksessa todettiin, että kiire liittyi moniin vanhemman tekemiin väkivallan tekoihin. Kiire aiheuttaa riitatilanteen, johon liittyy huutamista, kirkumista tai kiroamista, uhkailemista ja erilaisia fyysisiä väkivallan tekoja kuten tukistamista, nipistämistä, läimäisemistä eri kehon osille sekä lattialle lapsen tönnäisemistä. Väkivaltatilanne oli vanhempien mukaan kaaos, jossa oli mukana erilaisia tunteita, kuten toivottomuus, jaksamattomuus ja masentunut olotila. Ongelmien kasaantuminen sekä lapsen huono ja tottelematon käytös tai lapsen toiminnan sujumattomuus johti fyysiseen väkivaltaan.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkielmani tarkoituksena oli selvittää lapsen kokemaa väkivaltaa ilmiönä. Olen hakenut aineistosta vastausta kysymyksiin ”millaista väkivaltaa lapset tutkimusten mukaan kokevat?” ja ”mitkä tekijät altistavat lasta väkivallalle?”. Tutkielman tulosten perusteella voidaan todeta, että lapsen kokema väkivalta on moniulotteinen ja osaksi vaikeasti tunnistettavaa ilmiö. Lapsen kokema väkivalta on ilmiönä merkittävä niin yhteiskunnallisesti kuin yksilötasolla koettuna. Lasten kokeman väkivallan määrittely on ollut haastavaa sen moninaisuudesta johtuen. Käsitteiden määrittelyn puutteellisuuden vuoksi ei ole tarkkaa tietoa lapsiin kohdistuvan väkivallan esiintyvyydestä, sillä eri tilastoissa on vaihtelua.

Tutkimustulosten mukaan fyysinen väkivalta on lapsen fyysisen koskemattomuuden loukkaaminen ja lapsen satuttaminen. Tuloksena on, että fyysinen väkivalta on käytännön tekoja kuten tukistamista, ravistelua ja lyömistä, perushoidon laiminlyöntiä ja seksuaaliväkivaltaa. Fyysinen väkivalta voi alkaa jollain pieneltä tuntuvalla teolla ja tilanteen edetessä se voi raaistua. Hentilä ym. (2010), Hynynen ym. (2015), Leppäkoski ym. (2021) ja Orjasniemi ja Kurvinen (2017) mukaan fyysinen väkivalta aiheuttaa liki aina jälkiä lapsen kehoon. Vanhemman tekemä väkivalta vaihtelee vakavuudeltaan ja se aiheuttaa lapsille paljon erilaista kärsimystä. Nämä lapsen kehossa näkyvät jäljet vaihtelevat naarmuista murtumiin. Väkivalta on toisinaan helppo tunnistaa, mutta usein se saattaa kätkeytyä liki tunnistamattomaksi. Kaoottisia hetkiä perheissä ovat tilanteet, jossa vanhempi on päihtynyt, eikä hän ole kykeneväinen huolehtimaan lapsen tarpeista. Näissä tilanteissa voi esiintyä lapsen perushoidon laiminlyöntiä sekä lapsi voi lisäksi altistua perheväkivallan kokemuksille tai seksuaaliselle hyväksikäytölle.

Tutkimustulosten mukaan henkinen väkivalta tarkoittaa lapsen alistamista. Aineiston analyysi osoitti sen näyttäytyvän nimittelynä ja haukkumisena, uhkailuna, riitelynä ja nöyryytyksenä. Henkinen väkivalta tulee esille tilanteissa, joissa lapsi ei täytä vanhempansa odotuksia, ja hän esimerkiksi ilmaisee omaa mielipidettään ”laittamalla

vastaan”, jonka vanhempia voi myös tulkita kiukutteluksi. Kiukuttelu on normaalia käytöstä kaiken ikäisillä lapsilla. Kiukulla lapsi hakee käyttäytymiselleen rajoja ja selvyttä siihen, minkälainen käytös on sallittua ja mikä ei.

Tilanteessa, jossa lapsi kokee fyysistä tai henkistä väkivaltaa on kyse vanhemman vallan käytöstä. Väkivalta tilanteet voivat olla osa lapsen arkea. Ne ovat tilanteita, joissa vanhempi on keinoton toimimaan myönteisesti. Vanhempi ei selviä tilanteesta muulla tavoin kuin rajata lapsen käytöstä voimakeinoin. Aineiston mukaan fyysinen väkivalta itsessään on samalla myös henkistä väkivaltaa. Vanhempi saattaa pitää puheissaan yllä fyysisen väkivallan teon muistoa, mikä saattaa aiheuttaa lapselle pelon tunteita. Lapselle väkivaltatilanteiden seurauksena tulevat tunnereaktiot heikentävät lapsen hyvinvointia ja nousevat pintaan, vaikka mustelmat ja muut ruhjeet ovat jo hävinneet. Väkivalta voi kohdistua suoraan lapseen itseensä, mutta se voi myös epäsuorasti satuttaa lasta perheenjäsenen välityksellä esimerkiksi tilanteissa, joissa perheen muut jäsenet käyttäytyvät väkivaltaisesti toisiaan kohtaan. Aineiston mukaan väkivaltaisia tilanteita syntyy sisarusten välille ja vanhempi saattaa puuttua tilanteeseen itse käyttämällä väkivaltaa. Vanhempi voi myös yrittää hillitä lapsen aggressiivista käytöstä käyttämällä väkivaltaa lasta kohtaan.

Lapsen turvallinen arki koostuu sitä tukevasta ympäristöstä ja ihmisten välisistä suhteista. Lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan jokaisella lapsella on oikeus hyvään kohteluun. Tutkimustulosten mukaan lasta väkivallalle altistaa lapseen eli väkivallan kokijaan liittyvät asiat. Aineiston analyysin mukaan altistavia tekijöitä ovat lapsen pitkäaikaissairaus ja hänen käyttöksensä. Vanhemman väkivallan kohteeksi valikoituu herkemmin lapsi, jolla oli jokin pitkäaikaissairaus tai jolla oli käytösongelma. Henkistä väkivaltaa voi kohdistua lapseen, jonka käytös oli impulsiivista ja häiritsevää. Osa lasten väkivallan kokemuksista oli vanhempien mukaan kasvatuksellista toimintaa, jota vanhempi ei itse kokenut väkivallaksi. Vanhemmat saattoivat esimerkiksi kokea, että hänellä on oikeus toimia väkivaltaa käyttäen, koska lapsen käytös vaatii sitä. Lapsen haastava käytös olikin tutkimustuloksissa usein laukaiseva tekijä väkivaltaiselle tapahtumalle. Vanhempi turvautui väkivallan käyttämiseen, koska hänellä ei ollut muita tapoja tai keinoja toimia. Lapsen kokema väkivalta on piilorikollisuutta, joka tapahtuu kodin seinien sisäpuolella, eikä häpeän vuoksi tule esiin.

Väkivallan tekijään liittyvät asiat ovat vanhemman psyykinen vointi, vanhemman väsymys ja stressi, vanhemman päihderiippuvuus, vanhemman sosioekonominen aseman ja ylisukupolvisuus. Vanhemman psyykinen vointi ja hänen tapansa käsitellä omia ja muiden tunteita oli monessa aineistoartikkelissa lasta väkivallalle altistavia tekijöitä. Vanhemman kokema väsymys ja stressi kuormittavat perhetilannetta ja aiheuttavat tilanteiden eskaloitumisia. Toisinaan väkivalta ja vanhemman päihteidenkäyttö kulkevat rinnakkain. Väkivaltaa voi olla perheessä myös ilman päihteitä ja on syytä muistaa, että päihteiden liika käyttöä voi perheessä olla ilman väkivaltaa.

Vain yksi artikkeli käsitteli sosioekonomista asemaa liittyen fyysisen väkivallan riskitekijöihin. Siinä todettiin, että työelämän ja perheen yhteensovittamisen vaikeuksien vuoksi myös korkeakoulutettujen vanhempien perheissä on fyysistä väkivaltaa. Työstä kasaantuvat paineet heijastuvat perhe-elämään, kun vanhempi uupuu työtaakan alle. Vanhemman kuormittuneisuus purkautuu hallitsemattomana väkivaltana, eikä lapsi pääse kotoaan sitä pakoon.

Suomalaisessa yhteiskunnassa väkivaltailmiöiden tunnistamiseksi ja tunnustamiseksi tulee tehdä töitä. Väkivallan puheeksi ottamisella on mahdollisuus katkaista ylisukupolvista väkivaltaa. Ylisukupolvisten ongelmien puuttumiseen tarvitaan rohkeutta, sillä ongelmista vaikeneminen on tyypillisempää. Oman haasteensa tähän tuo myös se, ettei vanhemmalla ole mallia toimia toisin, vaan hän toistaa omien vanhempiensa tapoja toimia. Arjen rutiinien sujumattomuus, joka jakaantui ongelmiin vuorovaikutussuhteissa ja vanhempien tekemiin arjen ratkaisuihin. Vuorovaikutussuhteen ongelmien taustalla olevat syyt voivat liittyä lapseen tai vanhempaan tai heihin molempiin. Vastuu vuorovaikutuksesta on aina vanhemmalla, koska lapsi vielä harjoittelee toimivia vuorovaikutustapoja. Vanhemman elämäkokemukset voivat osaltaan kuormittaa vuorovaikutussuhdetta, eikä vuorovaikutus toimi kuten vanhempi toivoisi. Vanhemman ja lapsen välillä vuorovaikutustilanteet ovat tavallisia arjen tilanteita, joiden sujumattomuus vaikuttaa lapsen itsetunnon rakentumiseen.

Kiire aiheuttaa ristiriitatilanteita perheessä. Ajankäytön haasteet voi kuormittaa vanhempia ja heijastua lapsiin. Kiireisen vanhemman vanhemmuus joutuu koetukselle, kun lapsen arjen rutiinit eivät toteudu ja ennakoitavuus on hukassa. Rutiinit voivat tuntua vanhemmasta tylsiltä, mutta ne tuovat lapselle turvallisuutta. Rutiinit tuovat rytmiä lapsen elämään ja perheen arki helpottuu, kun vanhempia pitää kiinni ruoka- ja nukkumaanmenoajoista. Rutiinit tukevat lapsen kasvua ja kehitystä.

Tämän kandidatuksien luotettavuutta ja eettisyyttä on pyritty edistämään huolellisella ja rehellisellä tutkimusprosessin teolla ja kuvauksella. Tutkielmani toteuttamisen prosessin olen raportoinut tarkasti. Laaditut tutkimuskysymykset on huolella laadittuja ja ne ovat yksiselitteisiä ja ymmärrettäviä. Valitun tutkimusaineiston artikkelit olivat vertaisarvioituja. Tutkielmassa on haettu ja saatu vastauksia tutkimuskysymyksiin. Tutkimuskysymysten vastaukset löytyvät tutkimuksessa mukana olevasta aineistosta. Tutkimustulokset on kirjattu ja jaoteltu tutkimuskysymysten mukaan.

Uskon, että tutkielman toistettavuus on mahdollista ja tutkimustulokset tulisivat olemaan samankaltaisia. Toistettavuuden takaa myös tarkoin kuvattu tutkimuksen ja sisällön analyysin kulku. Aineistonanalyysin koodausvaiheessa toinen tutkija voi kiinnittää huomiota eri asioihin ja tutkimustulokset voivat painottua toisin. Laadullisin menetelmin tehdyssä tutkimuksessa tutkija tekee itsenäisiä, mutta objektiivisia valintoja, mikä saattaisi näkyä juuri erilaisena analyysipolkuna ja tulosjaotteluna. Lopullinen tulos on kuitenkin tässä tutkielmassa alkuperäisilmaisista selkeästi juonnettu

ja yksiselitteinen. Jatkossa ilmiön tutkimista kannattaa ulottaa kansainväliseen tutkimukseen.

7 POHDINTA

Tämä kirjallisuuskatsaus osoitti, että lasten kokema fyysinen ja henkinen väkivalta on moniulotteinen ilmiö. Tehdystä Lapsen oikeuksien sopimuksesta huolimatta liian moni lapsi saa osakseen huonoa ja väkivaltaista kohtelua. Siitari ja Ikonen (2021) tutkimuksessa todettiin, että väkivallan kokemusten osuus ei juuri vaihtelee perherakenteiden välillä. Tämä on mielenkiintoinen ilmiö, koska aiemmin perherakenteiden välillä oli eroavaisuuksia. Tutkimus tuloksien mukaan perheen arjessa väkivalta tarkoittaa turvattomuutta ja monenlaisia tunteita sekä huolia.

Lapsen kokeman väkivallan tunnistamisessa on usein vaikeuksia, koska väkivalta ei aina jätä fyysisiä jälkiä lapsen kehoon. Aineistosta nousi esille ajatus, että lapsi saattoi ajatella, että vanhemman on sallittua käyttää väkivaltaa ja se voi kuulua osaksi normaalia arkea. Mielestäni nyky-yhteiskunnassa on erityisen tärkeää tukea vanhempien jaksamista. Tukea on saatavilla asuinkunnan sosiaalitoimesta. Vanhemman jaksamisen tukeminen on yksi keino ennaltaehkäistä lapsen kokemaan väkivaltaa. Yhteiskunnallisia päätöksiä tehdessä vaikutukset lapsiin tulee arvioida etukäteen eri hallinnon tasoilla. Päätöksen teossa tulisi tunnistaa lapsen oikeuksien toteutumisen. Uskon, että pysähtymällä asiakastilanteisiin ajan kanssa pystymme sosiaalityön työskentelyssä tunnistamaan lapsen ja hänen perheensä hyvinvointiin ja terveyteen sekä kasvuun ja oppimiseen liittyviä tekijöitä paremmin. Näin voimme osaksi paremmin ennalta ehkäistä väkivalta tilanteiden syntymistä.

Olen tuottanut tutkielmassani lisää ymmärrystä lapsen hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä. Tulevaisuudessa olisi tärkeää, että tuki, toimintamuodot ja palvelut vahvistavat lasten ja vanhempien omia voimavaroja. Jäin pohtimaan työn ja perheen yhteensovittamisen ongelmia. Niiden kärjistyessä lapset kärsivät turvallisen vanhemman puutteesta. Tulo- ja hyvinvointierojen kasvaessa perhetilanteiden kokonaisuuksien huomioiminen eri palvelukokonaisuuksissa korostuu. Jäin pohtimaan myös, että sisarusväkivalta tulee harvoin esiin mediassa, eikä se ole saanut huomiota oikein tutkijoiltakaan. Arjen lastensuojelun sosiaalityössä ilmiö tulee esiin. Asiasta käydään

keskustelua varsinkin silloin, kun sisaruksella on erityisen tuen tarvetta ja hän kohdentaa turhautumistaan väkivaltana sisarustaan kohtaan. Löytämässäni aineistossa ei esiintynyt uskonnollista väkivaltaa, eikä esimerkiksi vainoamista. Selkeästi esille ei myöskään tullut vanhempien eri mielenterveysongelmien vaikutus lapsen kokemaan väkivaltaan. Aineistosta ei ollut havaittavissa maahanmuuttajiin liittyvät seikkoja. Tutkimusta olisikin mielenkiintoista jatkaa tutkimalla edellä mainittuja asioita.

Sosiaalityössä väkivallan uhreja ja tekijöitä voi kohdata millä tahansa sektorilla, ja tällöin on merkityksellistä ymmärtää, millaisesta ilmiöstä on kyse ja mitkä tekijät altistavat lapsia väkivallan kokemuksille. Tärkeää on, että jokaisella lapsella on elämässä hänelle läheisiä ja turvallisia aikuisia, jotka ajattelet hänen parastaan. Tällöin perheenjäsenten yhdessä viettämä aika kasvaa ja se koetaan lapsen hyvinvointia ja terveyttä kannattelevaksi tekijäksi. Merkittävää olisi, että lapset saisivat olla turvassa kaikenlaiselta väkivallalta. Kunnan sosiaalitoimen lastensuojelulla on tarkoitus turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön sekä tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen ja tarvittaessa erityiseen suojeluun. Lastensuojelun sosiaalityöntekijä kohtaa työssään väkivallan uhreja ja tekijöitä. Sosiaalityön asiakastyössä väkivaltaan liittyvää keskustelua käydään usein pohtien, kuinka perhettä voidaan auttaa. Väkivallasta vain osa päättyy viranomaisten ja ammattilaisten tietoon, mutta iso osa lasten kokemasta väkivallasta jää yhä tunnistamatta.

Väkivaltalta harvoin loppuu itsestään ja sen vuoksi sosiaalityöllä on keskeinen rooli ylisukupolvisuuden katkaisemisessa. Lapset ja heidän perheensä eivät aina saa tarpeisiinsa sopivaa apua ja tukea oikea-aikaisesti. Erityisen tärkeää on tunnistaa ajoissa paitsi lapsen myös vanhempien tuen tarpeet. Suurimmat haasteet ilmenevät tilanteissa, joissa lapsi ja hänen perheensä tarvitsevat useita eri tukimuotoja ja palveluita samanaikaisesti. Sosiaalityöllä on vahvistettava erityisesti palveluiden kykyä tukea koko perhettä sekä auttaa lapsen sujuvaa arkea. Lapsen kokema väkivallan uhka voi peittyä, kun käsitellään väkivallan sijasta esimerkiksi vanhemman alkoholin käyttöä. Tukitoimet saatetaan kohdentaa pelkästään alkoholiongelmaan ja väkivaltalta seurausineen jää ilman tarpeen mukaista käsittelyä.

Aineistohakuja tehdessäni huomasin, että valitsemani aihe on Suomessa melko paljon tutkittu. Löytämieni aineistojen etuna oli se, että niissä oli tutkittu sekä lasten että vanhempien kokemuksia väkivallasta. Tärkeää on huomioida, että vastaukset perustuvat vastaajien rehellisyyteen, heidän muistiinsa ja omaan tulkintaan kysytyistä aiheista. Tutkimukseen osallistuva saattaa muistaa asioita väärin tai jättää tahallisesti kertomatta asioita väkivaltailmiön arkaluonteisuuden vuoksi. Häpeä ja pelko saattavat estää totuuden kertomisen, ja tämän vuoksi luulenkin lasten kokeman väkivaltailmiön olevan luultua yleisempi.

Jatkossa haluaisin selvittää sosiaalitoimen lastensuojelun työntekijöiden kanssa väkivaltailmiötä. Laadullisen haastattelututkimuksen menetelmin ilmiön tutkimista

lasten ja perheiden kanssa työskentelevien ammattilaisen ajatuksia ja kokemuksia tutkien. Siitä miten lapsen kokema väkivalta tunnistetaan ja kuinka siihen puututaan lastensuojelun sosiaalityössä. Inhimillistä ja ymmärrettävää on, että joskus vanhemmalle tulee ylilyöntejä. Tarpeellista olisi tutkia, kuinka vanhempi saa näihin tilanteisiin apua ja onko saadusta avusta hänelle ja hänen perheelleen hyötyä.

Koin kuvailevan kirjallisuuskatsauksen tekemisen mielekkääksi. Tutkielman tekeminen antoi minulle mahdollisuuden pysähtyä väkivalta ilmiön äärelle. Tutkielmaan tehdessä ymmärsin, että lapsen kokema väkivalta ei ole mitenkään tarkkaraista vaan tilanteissa on läsnä usein sekä fyysistä, että henkistä väkivaltaa. Tutkielma antoi minulle enemmän tietoutta väkivallalle altistavista tekijöistä. Olen aiemmin tiedostanut osan altistavista tekijöistä, mutta tutkielman tekeminen syvensi ymmärrystäni ja auttoi hahmottamaan asioita laajemmin. Uskallankin todeta, että lapsen kokeeman väkivallan ehkäisytyössä tärkeintä on antaa vanhemmalle tukea ja vahvistusta hänen vanhemmuutensa taitoihin.

LÄHTEET

- Bildjuschkin, K., Ewalds, H., Hietamäki, J., Kettunen, H., Koivula, T., Mäkelä, J., Nipuli, S., October, M., Peltonen, J & Siukola, R. 2020. Väki­valtakäsitteiden sanasto. Työpä­peri 1/2020. [online] https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/139150/URN_ISBN_978-952-343-211-6.pdf?sequence=1&isAllowed=y Luettu 31.1.2022.
- Ellonen, N., Rantanen, H., Lepistö, S., Helminen, M & Paavilainen, E. 2019. The use of the Brief Child Abuse Potential Inventory in the general population in Finland. Scandinavian Journal of Primary Health Care. [online] <https://www.tandfonline.com/doi/epub/10.1080/02813432.2019.1571002?needAccess=true> Luettu 2.2.2022.
- Glöckler, M., Hübner, E., Feinauer, S., Scheler, K. & Pietikäinen, M. 2021. Lasten ja nuorten terve kasvu digimaailmassa: Suuntaviittoa vanhemmille ja muille kasvattajille (1. painos.). Osuuskunta Ciris.
- Hansson, J & Oscarsson, C. Onnellinen lapsuus. 2006. Otava, Helsinki.
- Hietamäki, J. 2018, 11-13: Vanhempien huolet lapsen kohtelusta ja parisuhteesta. Teoksessa October, Martta (toim.): Lasten nuorten ja aikuisten kokemuksia väkivallasta. Terve­den ja hyvinvoinnin laitoksen kysely- ja väestötutkimusten tuloksia. Helsinki: Terve­den ja hyvinvoinnin laitos. [online] https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137106/URN_ISBN_978-952-343-160-7.pdf?sequence=1&isAllowed=y Luettu 9.1.2022.
- Hirvelä, P. Lapseen perheessä kohdistunut kaltoinkohtelu. Teoksessa Hakalehto, Suvianna ja Toivonen, Virve (toim). Lapsen oikeudet perheessä. Kaup­pakamari, Helsinki 2021, 195-202.
- Hurskainen, J., Paasivirta, A & Pitkänen, M. Hyvä kasvaa -vanhempien kokemuksia kannustavan kasvatuksen käytöstä. Lastensuojelun Keskusliiton verkkojulkaisu 3/2019. [online] https://www.lskl.fi/wp-content/uploads/Hyva%CC%88_Kasvaa_final_.pdf Luettu 1.2.2022.
- Hyvärinen, S. 2017. Piiskasta jäähy­penkkiin. Suomalaisten kasvatusasenteet ja kuritusväkivallankäyttö 2017. Helsinki: Lastensuojelun keskusliitto. [online] <https://www.lskl.fi/materiaali/lastensuojelun-keskusliitto/Piiskasta-jaahyphenkkiin-1.pdf> Luettu 9.1.2022.
- Julin, E. 2021. "Taustaa kuritusväkivallasta". Teoksesta Kovemmin käsin – suomalaisten kasvatusasenteet ja kuritusväkivallan käyttö 2021. Paasivirta,

- Annukka (toim.), 10-13. Lastensuojelun Keskusliiton verkkojulkaisu 7/2021. [online] <https://www.lskl.fi/wp-content/uploads/2021/10/Kovemmin-kasin-Suomalaisten-kasvatusasenteet-ja-kuritusvakivallan-kaytto-2021.pdf> Luettu 23.1.2022.
- Kortelainen, M., Vornanen, R., & Anis, M. 2021. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus vanhempien lapsiinsa kohdistaman väkivallan loppumiseksi tarkoitettun CPC-CBT -työmenetelmän kansainvälisistä tutkimuksista.
- Krug, E., Dalhberg, L., Mercy, J., Zwi, A & Lozano, R. Väkipalalta ja terveys maailmassa. WHO:n raportti. 2005. WHO. [online] https://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/world_report/full.fi.pdf Luettu 31.1.2022.
- Kuula, A. 2011. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Vastapaino: Tampere.
- Kytölä, K. 2021. Pahoinpitelystä hyvinpitelyyn. Basam Books Oy, Tallinna.
- Laajasalo, T (toim.). Barnahus-hanke. Miten toteutuu väkipalalta kokeneen lapsen psykososiaalinen tuki? – tuki ja hoitomuodot sekä potentiaalisten lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten tekijöiden ehkäisevä kuntoutus. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Raportti 17/2020. 196 sivua. Helsinki 2020. [online] https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140845/URN_ISBN_978-952-343-587-2.pdf Luettu 23.1.2022.
- Lahtinen, P. & Pynnönen, J. 2020. Opas lapsilähtöiseen palvelutarpeen arviointiin. Kirjapaino Kari Ky, Jyväskylä.
- Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 1983/361 [online] <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1983/19830361> Luettu 6.12.2021.
- Lapsen aika. Kohti kansallista lapsistrategiaa 2040. [online] https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161441/VN_2019_4_Lapsen_aika.pdf?sequence=4&isAllowed=y Luettu 5.3.2022.
- Lapsen oikeudet. [online] www.lapsenoikeudet.fi Luettu 13.3.2022.
- Lapsiasiavaltuutetun kertomus eduskunnalle 2022. [online] https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163787/Eduskun_takertomus%20FINAL%20saav%20suomi.pdf?sequence=1&isAllowed=y Luettu 5.3.2022.
- Lasinen lapsuus. [online] <https://lasinenlapsuus.fi/tietoa/lasinen-lapsuus-aikuisuudessa/lapsuus-ja-oma-parisuhde> Luettu 19.3.2022.
- Mannerheimin lastensuojeluliitto. [online] <https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/> Luettu 19.3.2022.
- Mannerheimin lastensuojeluliitto. [online] www.mll.fi/vanhemmille/tukea-perheen-huoliin-ja-kriiseihin/vakivalta-perheessa/ Luettu 13.3.2022.
- Metsämuuronen, J. (2009). Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. 4. laitos. Gummerus kirjapaino Oy, Jyväskylä.
- Niemitalo-Haapola, E., Haapala, S., Ukkola, S. & Dindar, K. (2020). Lapsen kielenkehitys: Vuorovaikutuksen, leikin ja luovuuden merkitys. PS-kustannus.
- Paavilainen, E. 2021. ” Kaltoinkohtelun riskitekijät ja kannustava kasvatus”. Teoksesta Kovemmin käsin – suomalaisten kasvatusasenteet ja kuritusväkivallan käyttö 2021. Paasivirta, Annukka (toim.) 32-42.

- Lastensuojelun Keskusliiton verkkojulkaisu 7/2021. [online] <https://www.lskl.fi/wp-content/uploads/2021/10/Kovemmin-kasin-Suomalaisten-kasvatusasenteet-ja-kuritusvakivallan-kaytto-2021.pdf> Luettu 23.1.2022.
- Paavilainen, E & Pösö, T. 2003. Lapset, perhe ja väkivaltatyö. WSOY. Porvoo.
- Pietiläinen, E. 2016. Heikko suoja uhkaa altistaa vammaiset lapset hyväksikäytölle. [online] <https://www.kehitysvammaliitto.fi/heikko-suoja-uhkaa-altistaa-vammaiset-lapsethyvaksikaytolle/> Luettu 5.3.2022.
- Poijula, S. 2007. Lapsi ja kriisi. Selviytymisen tukeminen. Kirjapaja, Helsinki.
- Prinz, R. 2016. Parenting and family support within a broad child abuse prevention strategy. Child maltreatment prevention can benefit from public health strategies. Child Abuse and Neglect. 51:400–406. [online] <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4871147/> Luettu 19.3.2022.
- Rikoslaki (39/1889) [online] [Rikoslaki 39/1889 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX](https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasainen_lainsaadanto/1889) ® Luettu 9.1.2022.
- Ristikari, T., Keski-Säntti, M., Sutela, E., Haapakorva, P., Kiilakoski, T., Pekkarinen, E., Kääriälä, A., Aaltonen, M., Huotari, T., Merikukka, M., Salo, J., Juutinen, A., Pesonen-Smith, A. & Gissler, M. 2018. Suomi lasten kasvuympäristönä – Kahdeksantoista vuoden seuranta vuonna 1997 syntyneistä: Kansallinen syntymäkohortti 1997. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos THL. [online] https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137104/URN_ISBN_978-952-343-152-2.pdf?sequence=1&isAllowed=y Luettu 19.3.2022.
- Salminen, A. 2011. Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasa: Vaasan yliopiston julkaisuja 62. Julkisojohtaminen 4. Vaasa. [online] https://osuva.uwasa.fi/bitstream/handle/10024/7961/isbn_978-952-476-349-3.pdf?sequence=1&isAllowed=y Luettu 9.1.2022.
- Sinkkonen, J. & Korhonen, L. 2015. Pulassa lapsen kanssa. Helsinki: Duodecim.
- Stolt, M., Axelin, A., & Suhonen, R. (toim.) 2016. Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä (2. korj. p.). Turun yliopisto. Hoitotieteen laitoksen julkaisuja. Tutkimuksia ja raportteja 73. Turun yliopisto.
- Suomi. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö. 2010. Älä lyö lasta!: Kansallinen lapsiin kohdistuvan kuritusväkivallan vähentämisen toimintaohjelma 2010-2015. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö. [online] https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/72366/STM_Jul_1007_%ef%bf%bd1%ef%bf%bd_ly%ef%bf%bd_verkko.pdf?sequence=1&isAllowed=y Luettu 9.1.2022.
- Talentia. 2017. Arki, arvot ja etiikka. Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. [online] Helsinki: Talentia. [online] <https://talentia.e-julkaisu.com/2017/eettiset-ohjeet/> Luettu 5.3.2022.
- Tuomi J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012. [online] <https://tenk.fi/fi/tiedevilppi/hyva-tieteellinen-kaytanto-htk> Luettu 5.3.2022.

- VALTIONEUVOSTON JULKAISUJA 2021:81. Kansallisen lapsistrategian toimeenpanosuunnitelma. Valtioneuvoston periaatepäätös. [online] https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163541/VN_2021_81.pdf?sequence=4&isAllowed=y Luettu 30.1.2022.
- Vilén, M., Vihunen, R., Vartiainen, J., Sivén, Tuula., Neuvonen, S. & Kurvinen, A. Lapsuus : erityinen elämänvaihe. 2006. WSOY.
- Virrankari, L., Leemann L, & Kivimäki, H. 2021. Osallisuuden kokemus ja vanhempien fyysinen väkivalta: Kouluterveyskyselyn 2019 tuloksia. Tutkimuksesta tiiviisti 39/2021. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki.
- Yleissopimus lapsen oikeuksista 60/1991. [online] <https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1991/19910060> Luettu 30.1.2022.
- Zlatkute, G., Bekaert, S., Appleton, J., Paavilainen, E., Schecke, H., Specka, M., ... Baldacchino, A. 2021. ERICA (Stopping Child Maltreatment through Pan-European Multiprofessional Training Programme: Early Child Protection Work with Families at Risk) Training Programme Design. [online] <https://doi.org/10.31234/osf.io/7qe5c> Luettu 14.3.2022.

LIITTEET

LIITE 1 TUTKIMUKSEN AINEISTON KUVAUS

Tekijät, vuosi ja tutkimuksen nimi	Tutkimuksen tyyppi	Tutkimuksen tarkoitus	Tutkittavat ja aineisto
Hentilä, S., Ello-nen, N., Paavilainen, E., Kääriäinen, J. & Koivula, T. (2010). Pieniin lapsiin kohdistuvan kaltoinkohtelun tilanteet vanhempien kuvaamana.	Tieteellinen artikkeli (vertaisarvioitu). Julkaistu: Janus, vol. 18 (3) 2010, 260-276.	Pilottitutkimuksen tarkoitus oli lähinnä metodologinen: testata itseilmoitusmenetelmään perustuvan kyselytutkimuksen sopivuutta vanhempien lapsensa käyttämän väkivallan tutkimisessa. Lisäksi aineisto tarjoaa mielenkiintoista sisällöllistä tietoa lasten kokemuksista vanhempiensa käyttäytymisestä erilaisissa konfliktitilanteissa.	Tutkimukseen osallistui 233 vanhempaa. Artikke-lissa analysoitiin laadullisesti kyse-lyyn avoimia vas-tauksia. Vastauk-sissa vanhemmat kuvaavat tilanteita, joissa he ovat käyt-täneet väkivaltaa 2- ja 4-vuotiaita lapsiaan kohtaan.
Hynynen, R., Paa-vilainen, E., Kylmä, J. & Lepistö, S. (2015). Nuorten näke-myksiä kuritusväkivallan syistä ja seurauksista.	Tieteellinen artikkeli (vertaisarvioitu). Julkaistu: Hoitotiede 27 (2), 2015, 93-103.	Tutkimuksessa tar-koituksen on ku-vata nuorten käsi-tyksiä kuritusväki-vallan syistä ja seu-rauksista.	Aineisto kerättiin yhden kunnan yh-deksäsluokkalai-silta. N = 1393
Leppäkoski, T., Vuorenmaa, M. & Paavilainen, E. (2021).	Tieteellinen artikkeli (vertaisarvioitu). Julkaistu:	Retrospektiivisen poikkileikkaustutkimuksen tavoitteena oli kuvata	Aineistona käytettiin Terveystieteen ja hyvinvoinnin laitoksen keräämiä

<p>Psychological and physical abuse towards four-year-old children as reported by their parents: A national Finnish survey.</p>	<p>Child abuse & neglect 118, 2021, 105127-105127.</p>	<p>lapsiin ja perheisiin liittyviä riskitekijöitä, jotka liittyvät 4-vuotiaiden lasten kokemaan fyysiseen ja henkiseen pahoinpiteelyyn.</p>	<p>valtakunnallisia tutkimustietoja. Aineisto kerättiin 290 kunnasta ja kohderyhmänä olivat 4-vuotiaiden lasten perheet (lapsen laajan terveystarkastus). N = 8270</p>
<p>Orjasniemi, T. & Kurvinen, A. (2017). Häpeän päivät, pelon yöt - Lapsuuskokemuksia päihdeperheessä.</p>	<p>Tieteellinen artikkeli (vertaisarvioitu). Julkaistu: Janus, vol. 25 (2), 2017, 127-143.</p>	<p>Tarkoituksena oli tarkastella lapsuuden kokemuksia elämästä juovan vanhemman kanssa aikuisena kirjoitettujen omaelämäkerronnallisten tarinoiden kautta.</p>	<p>Aineisto sisältää 53 tarinaa, joista 43 oli naisten ja 10 miesten kirjoittamaa. Kirjoittajien ikäkauma on 21-77 vuotta. Lapsuuden kokemukset ajoittuvat eri vuosikymmenille. N = 53</p>
<p>Siitari, H. & Ikonen, R. (2021). Vanhemman korkeakoulutus ja nuoren arvioima perheen huono taloudellinen tilanne vanhemman taholta koetun fyysisen väkivallan riskitekijöinä.</p>	<p>Tieteellinen artikkeli (vertaisarvioitu). Julkaistu: nuorisotutkimus, 39. vuosikerta, 4/2021.</p>	<p>Tarkoituksena oli kuvata perheen sosioekonomisen aseman yhteyttä lasten ja nuorten kotona kokemaan fyysiseen väkivaltaan vuonna 2019.</p>	<p>Tutkimuksen aineisto on käytetty Terveystieteiden ja Hyvinvointilaitoksen (THL) keräämää kouluterveyskyselyä (2019a), jossa painotettiin lasten väkivaltakokemuksiin liittyviä kysymyksiä. Kyselyyn vastasi 13-16-vuotiaat vähintään toisen vanhemman kanssa asuvat oppilaat. N = 80 049</p>